א] לאחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר א) שאין עונשין מן הדין ור' יצחק סבר עונשין מן הדין ואיבעית אימא יליף עונש מאזהרה ב) א"ר אלעזר א"ר הושעיא כל מקום שאתה מוצא ב' לאוין וכרת אחד ב] חלק חטאת ביניהן ומאי היא [א] מפטם וסך ג] דכתיב [1] על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו וגו' כרת אחד דכתיב [2] אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו וכי מאחר דלאוין ד] מוחלקים כרת דאחותו דכתב רחמנא ל"ל לר"י כדאית ליה ה] לרבנן מיבעיא להו לומר שאין עונשין מן הדין ו] (לר' יצחק מפיק ליה לחייב על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו ורבנן ז] דנפקא להון מן אחותו דרישא ור' יצחק סבר אחותו דרישא אורחיה דקרא היא ומפיק לחלק מאחותו דסיפיה דקרא לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו) אמר רנב"י אף אנן נמי תנינא המפטם את השמן המפטם את הקטרת והסך בשמן המשחה ל"ל דתניא המפטם את הקטרת ח] במיצעא לאו הא קמ"ל מה קטרת לאו בפני עצמו וחייבים עליה ט] כרת בפני עצמו אף מפטם שמן וסך נמי כיון י] דלאו בפני עצמו חייבים עליו בפני עצמה וכ"ת דקא בעי למיתנא פיטומין בהדי הדדי ניתנהו איפכא המפטם את הקטרת והמפטם את השמן והסך יא] שמן המשחה אמאי פלגיה לשמן לאו הא קמשמע לן דיש חילוק חטאות ביניהן ש"מ: הבא על הזכור: תנא במאי קא חשיב אי בגברי דל האשה הנרבעת ובצרא לה חדא אי בנשי קחשיב דל מינהון הבא על הזכור ועל הבהמה ובצרי להו תרתי א"ר יוחנן לעולם תנא גברי קחשיב ותני הכי הבא על הזכור יב] והביא זכור עליו ג) ור' ישמעאל היא דאמר חייב שתים והא מדקתני מגדף בסיפיה ומוקמינן לה כר"ע רישא נמי ר' עקיבא וכ"ת ר"ע היא ובריישא סבר לה יג] כר' ישמעאל והאמר ר' אבהו ד) הבא על הזכור והביא זכור עליו לר' ישמעאל דמפיק ליה מתרתי קראי [3] מואת זכר לא תשכב [4] ומולא יהיה קדש מבני ישראל חייב שתים לר"ע [ב] אינו חייב אלא אחת דמחד קרא נפיק ליה את זכר לא תשכב ה) קרי ביה לא יד] תשכיב אלא רישא ר' ישמעאל ו) ° ובמגדף סבר לה כר"ע אי הכי ניתני נמי הבא על הבהמה טו] והביא בהמה עליו הא אמר אביי הבא על הבהמה והביא בהמה עליו אף לר' ישמעאל אינו חייב אלא אחת דכי כתיב קרא בגברי כתיב ר"א משמיה דרב אמר תנא תני שלשים ושלש חטאות ותני שלש כריתות לסיומינהו טז] בכריתות דקתני סיפא פסח ומילה במצות עשה פסח ומילה אמאי קתני להו ואיתימא לאיתויי קרבן עליהון מי מייתי יז] ז) והתני' הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים דכתיב [5] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה אף כל שב ואל תעשה אלא לאו ש"מ תנא שלשים ושלש חטאות יח] מאן דעבדי בשוגג והדר תנא שלש כריתות יט] לסיומינהו לכריתות ש"מ: המחלל את השבת: אמרי שבת מ' חסר אחת הוויין א"ר יוחנן תנא שגגת שבת וזדון מלאכות דלא מחייב אלא חדא ח) דתניא הנה שהיא אחת [ג] שגגת שבת וזדון מלאכות וניתני זדון שבת ושגגת מלאכות דמחייב מ' חסר אחת דתניא [6] ועשה מאחת מהנה פעמים שחייב אחת על כולן ופעמים שחייב על כל אחת ואחת כ] (דתניא) ט) אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגת מלאכות תנא שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה דמחטאת מיהא לא מיפטר וכן אתה מוצא גבי עבודת כוכבים דקתני (א) [ד] שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות י) שגגת עבודת כוכבים היכי דמי אילימא דעמד בבית עבודת כוכבים וסבר בית הכנסת היא והשתחוה הרי לבו לשמים ואלא דחזא אנדרטא וסגיד לה אי דקבליה עליה באלוה בר סקילה הוא ואי דלא קבליה באלוה כא] לאו מידי הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר

שאין עונשין מן הדין. דלא אמרינן מה אחותו מן האב גרידא או מן האם גרידתא ענש עליה מן האב ומן האם לא כ"ש: **אי בעית אימא.** לר"י אין עונשין מן הדין ועונש באחותו מן האב ומן האם לר' יצחק נפקא ליה דיליף עונש מאזהרה כשם שהזהיר עליה כשאר עריות כך ענש עליה ואזהרה דידה מפרש במסכת מכות (דף יד.) דאמר קרא כב] ערות בת אביך או בת אמך כ) אין לי אלא בת אביך שלא בת אמך ובת אמך שלא בת אביך בת אביך ואמך מנין ת"ל [שם] אחותך היא לא תגלה ערותה וכשם שהזהיר עליה כך ענש עליה: כג] **א"ר אלעזר חלוק חטאות.** שאם עשאן שניהם בהעלם אחת חייב שתים: **כרת באחותו.** דפרט בה קרא למאי אתא: כד] הגה"ה כיון דלאוין מחלקין לא מיבעי ליה לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו שהרי יש בה ג' לאוין: ה"ג **לר' יצחק כדאית ליה** כה] **לרבנן מיבעי להו לאחותו בת אביו ואמו לומר שאין עונשין מן הדין.** וכוליה קרא משום אחותו דסיפא אתא ובשביל חדוש אחד דרך לשנות פרשה שנאמרה: **לרבי יצחק מיבעי ליה כו'** עד סיפא ל"ג לה ופירוש משובש הוא מתלמידים טועין כו] עד כאן הגה"ה: **וחייבין עליהן** כז] **בפני עצמה.** על כל אחד כי עביד להו בהעלם אחד: **תנא מאי קחשיב.** מכדי אמרן לעיל ל) מניינא להכי אתא שאם עשאן כולן כו' היכי משכחת לה לשלשים וארבע חטאות בחד (ב): כח] **גברא.** הוא דרבע לבהמה: כט] **איתתא.** כגון שנבעלה לבנה ולבן בעלה ולחמיה ולחתנה ולבהמה וכן כולם: **הבא על הזכור ועל הבהמה.** דאין כאן לד אשה. פסח ומילה לא מצי למיפרך דלאו משום חטאות נקט להו דהא לאו בני קרבן נינהו דאין קרבן אלא על לאו כדמפרש לקמן: **ור' ישמעאל היא.** בפרק ד' מיתות מ): **והא מדקתני.** בכלל כריתות מגדף לאשמועינן דמביא קרבן ומוקמי לה לקמן כר"ע דאמר בסוף פירקין (דף ז.) מגדף מביא קרבן רישא נמי ר"ע: ל] **דאמר רבי אבהו.** בפרק ד' מיתות (סנהדרין נד:) לא יהיה קדש נ) אזהרה לנשכב ועונש מגזירה שוה דכתיב ס) וגם קדש היה בארץ. ואי קשיא גבי עריות היכן מצינו אזהרה לאשה כמו לזכר דאשכחן בכולהו לאו פריך הכי שאני התם כיון דאיהי נמי מיתהנייא משכיבה קרינא בה הנפשות העושות אבל משכב זכר דלא מתהני בעי אזהרה. (ג) לא] **ובגברי כתיב** דאין זכור לבהמה ולא מיקרי קדישות: **ר"א אמר.** בגברי חשיב ודקא קשיא לך (ד) דאשה נרבעת תנא ל"ג חטאות חשיב בחד גברא בהעלם אחד ותנא אשה נרבעת ופסח ומילה לסיומינהו לכריתות: **והנפש אשר תעשה ביד רמה.** בעבודת כוכבים הכתוב מדבר: **מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה.** וחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כדכתיב לעיל מיניה עז בת שנתה לחטאת: **אף כל שב ואל תעשה.** שזדונו כרת ושגגתו חטאת: **מ' חסר אחת הן.** ליתני לב] ע"ה כריתות: **תנא שגגת שבת.** דסבור שהיום חול: **וזדון מלאכות.** שיודע שמלאכות הללו אסורות בשבת דא"נ עביד לכולהו אבות מלאכות אינו חייב אלא אחת דליכא אלא חדא שגגה ומתניתין בתר חיוב חטאת נקטינהו לכריתות: **הנה שהיא אחת.** דכתיב ועשה מאחת מהנה וה"ל למיכתב אחת מהנה מאי מאחת משמע פעמים שחייב מעבירה אחת הנה כלומר כמה חטאות ומהנה מעבירות הרבה חטאת אחת: **שגגת שבת וזדון מלאכות.** ועשה מלאכות הרבה אינו חייב אלא אחת: **זדון שבת.** דיודע שהיום שבת: **ושגגת מלאכות.** דאינו יודע שמלאכות הללו אסורות אבל יודע מלות שבת בדבר אחד כגון דידע שאסור לצאת חוץ לתחום (ה): **אחת שהיא הנה.** על מלוה אחת כגון שבת חייב כמה חטאות: **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה.** למיתני לאשמעינן חדוש דאע"ג דהזיד במלאכות לא מפטר מחד חטאת: לישנא אחרינא **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה.** דמילתא פסיקא ליה דמכי שגג אשבת לא מיפטר מיהא מחד חיובא לג] חטאת דא"נ שגג אף במלאכות מחייב חדא אבל לד] שגגת מלאכות דליחייב בכל חדא וחדא לא פסיקא ליה דזימנין דמיפטר מהך חיובא כגון שגג אף בשבת דהעלם זה וזה בידו ואמרינן במסכת שבת (דף ע:) דלא מחייב אלא חדא והכי מסתברא דבשגגת שבת קמיירי מדחשיב גבי עבודת כוכבים במתני' חדא ותו לא מכלל דבשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות קמיירי דאי בשגגת לה] עבודה איכא ד' חטאות בד' עבודות זיבח וקיטר וניסך והשתחוה: **הרי לבו לשמים.** דאי נמי בבית עבודת כוכבים השתחוה לשמים לאו איסורא עבד וליכא חטאת: ה"ג **אי דלא קבליה עליה באלוה לאו כלום הוא.** דכיון דלא נעשה לשם עבודת כוכבים השתחואה דידיה לאו כלום היא: **אלא.** השתחוה לעבודת כוכבים מאהבת אדם ומיראת אדם דסבר מותר לעבוד עבודת כוכבים מאהבה ומיראה וזדון לו] מלאכות קרי משמתכוין לעבוד:

תוספות **לומר שאין עונשין מן הדין.** תימה דלעיל משמע דאיצטריך אחותו לחלק על אחותו שהיא אחות אביו כו' הא חדא מיהא מחייב ואמאי הא אין עונשין מן הדין מיהו איכא למימר דמהא יליף כיון דגלי הכא ה"ה לעיל אך קשה דלקמן פ"ג (דף יג:) תנן יש אוכל אכילה אחת וחייב כו' ואמאי דלמא לא מחייב כיון דחמיר טפי וכ"ת דיליף מהכא מה לאחותו שכן לא הותרה מכללה ויש מתרצין דשאני הכא דליכא אלא איסור אחותו וחמירא טפי ב' לדדין מגד א' להכי אמרי' אין עונשין מן הדין אבל לקמן פ"ג דאיכא איסורין אחרים חייל שפיר ע"י כולל ומוסיף בבת אחת תימה מ"ש גבי בתו מאנוסתו דיליף ק"ו (בסנהדרין עו.) מבת בתו דחשיב גלוי מילתא ולא הוי אזהרה מן הדין וי"ל משום דבת בתו באה מכח קורבת בתו וא"ה לבת בתו בלא בתו אבל הכא משכחת אחותו בת אביו שלא בת אמו או להפך: **לר' ישמעאל דמפיק ליה כו'.** תימה מתני' היכי מתוקמא דהא אלא יהיה קדש לא כתיב כרת והיכי משכחת בה חיוב חטאת וי"ל דכיון דכתיב כרת אמשכב זכור הוי ליה ב' לאוין וכרת אחד: **לסיומינהו לכריתות.** תימה א"כ ליחשוב נמי הביא זכור עליו והביא בהמה עליו:

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"א מהלכות כלי מקדש הל' ד ה:

י ב מיי' פ"ד מהלכות שגגות הלכה א:

יא ג מיי' שם פ"ז הלכה ב ג:

יב ד מיי' שם הל' א:

מוסף רש"י

שאין עונשין מן הדין. מדין ק"ו, דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי קדשים אתה למד מק"ו אבל לא אזהרות ועונשין (חגיגה יא:). **חלק חטאת ביניהן.** שהלאוין מחלקין לחטאות (מכות יד:). **הבא על הזכור והביא זכר עליו.** בהעלם אחת, **ור' ישמעאל היא דאמר חייב שתים.** דשני לאוין הם דמתרי קראי אתו לפיכך חלוק חטאות ביניהם. והביא זכר עליו גרסינן ולא גרסינן זכור, דלא מקרי זכור אלא נקב המשכב (סנהדרין נד:). **דכי כתיב קרא.** לא יהיה קדש, **בגברי כתיב.** בזנות דגברי כתיב אבל לבהמה אין זנות כדילפינן ביבמות (נט:) מאתנן זונה ומחיר כלב ולא שייך בה לשון קדשות (סנהדרין נד:). **הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים.** הוקשו כל עבירות שבתורה בשגגתן לעבודת כוכבים לענין קרבן, מה עבודת כוכבים כרת שלו על דבר שהוא שב ואל תעשה כן והוא עמד ועשאו, אף כל שב ואל תעשה, אבל כרת של עמוד ועשה והוא ישב ולא עשה אין בו קרבן, ופסח ומילה עמוד ועשה הוא (מכות יג:). **הנה שהיא אחת.** דאמרן פעמים שחייב אחת על כולן מאי היא, **שגגת שבת וזדון מלאכות.** דיודע שהמלאכות אסורות בשבת אבל שכח ששבת היום (שבת ע:). **ועשה מאחת מהנה.** הוה ליה למכתב ועשה אחת מהנה, אי נמי ועשה מהנה, אי נמי ועשה אחת ולשתוק, מדכתבינהו הכי ש"מ למדרש כל חד וחד לחודה, לחייבו על אחת ועל מאחת, כלומר מקצת העבירה, על הנה ועל מהנה, כדמפרש הנה אבות מהנה תולדות, ולמידרשינהו נמי כי הדדי הכי מדסמכי להדדי (סנהדרין סב.) ודרוש הכי פעמים שכל מעשה עבירותיו חשוב אחת ופעמים שהוא קרוי הנה לשון רבים (שבת ע.). **אחת שהיא הנה.** דאמרן פעמים שחייב על כל אחת ואחת מאי היא, כגון שעשאן בזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא (שם ע:). **אלא מאהבה ומיראה.** יודע שאסורה עבודת כוכבים בעבודות הללו, אבל שגג בכך כסבור שאין עבודת כוכבים בתורה מאהבה ומיראת אדם, והוי כשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות דמחייב חדא (סנהדרין סב.).

שיטה מקובצת

לחייב על אחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר שאין עונשין מן הדין. עיין בהשמטות: **וכי מאחר דלאוין מחולקין כרת דאחותו למה לי.** עיין בהשמטות: **אמר רנב"י.** כתוב בגליון ולא גריס בקונטרס אף אנן נמי תנינא עד [ציון] המשנה ושיבוש בספרים מתלמידים הטועים ע"כ: **אף אנן נמי תנינא.** וא"ת תיפוק לי מדתני המפטם והסך אלמא דמחייב על כל חד מינייהו וי"ל דהו"א דלא מחייב אכל חדא. (מתוס' הר"פ וגי'): **אי בנשי קחשיב דל מינהון וכו'.** גליון קצת קשה למה לא פריך ממולך דלא מצינו אשה שתתחייב דכתיב מזרעך וכן המעלה אברים בחוץ דשמא לא מחייב רק אותן שראויין להקריב בפנים ע"כ. (גליון): **דל מנהון הבא על הזכר וכו'** עד **אלא לרבא וכו'.** עיין בהשמטות:

רבינו גרשום

על אחותו בת אביו ובת אמו. דהא לא אשכחן בקרא אלא בת אביך או בת אמך לומר שאין עונשין מן הדין אע"ג דאתיא מק"ו. השתא בת אביו שלא בת אמו מיחייב בת אביו ובת אמו כ"ש: **ור' יצחק.** לא בעי להכי קרא אלא קסבר עונשין מן הדין: **ואי בעית אימא.** לעיל קא מהדר לר' יוחנן דאמר לכך יצאת [כרת באחותו] לחלק אי בעית אימא לחלק יליף עונש מן **אזהרה** מה אזהרה דהיינו לאו כתיבא אכל ערוה וערוה אף עונש כרת נמי [הוי כמאן דכתיב בכולהון] מחייב על כל ערוה וערוה: **חילוק חטאות ביניהן.** אע"ג דחטאת לא אתי אלא במקום כרת אפילו הכי כיון דכתיבי ב' לאוין וכרת אחת משמע כרת אכל לאו ולאו: **וכי מאחר דלאוין מחלקין לחטאות.** הוא הדין לעריות דאית בהו הרבה לאוין וכרת אחת. אלא **כרת באחותו** אמאי איצטריך: **וקסבר ר' יצחק אחותו דרישיה דקרא** לאו לדרשא אתי אלא **אורחיה דקרא הוא** ולגופיה איצטריך איש אשר יקח את אחותו ואחותו דסיפיה מיבעי ליה לחלק. ואי קשיא אמאי קאמר ר' יצחק אחותו דרישא אורחיה דקרא הוא הא מפיק ליה לדונו בכרת ולא במלקות. ההוא לא מפיק אלא מכרת ולא מאחותו. ואמר לן ר' דבמס' מכות (יד.) קא מהדר האי אי בעית אימא יליף עונש מאזהרה עלה דר' יצחק דאמר עונשין מן הדין וקאמר אי בעית אימא אחותו בת אביו ובת אמו לא יליף עונש מאזהרה ולא מן הדין שהרי כתיב אזהרה באחותו בת אביו ובת אמו דכתיב ערות בת אשת אביך מולדת אביך ויליף עונש מאזהרה. והכא לא מיתוקמא הכי משום דרבנן לא בעי ילפי הכי עונשין מאזהרה אלא מיתבעי להו כרת באחותו לומר שאין עונשין מן הדין: **אף אנן נמי תנינא.** כר' אלעזר אמר ר' אושעיא דלאוין מחלקין: **דמה קטרת לאו בפ"ע.** דכתיב והקטרת אשר תעשה במתכונתה לא תעשו וחייב עליה בפני עצמה כדכתיב איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת: **וכי תימא.** מיהא לא איריא דמשום הכי תנא מפטם את הקטרת במיצעי **משום דקא בעי למיתני פיטומין** גבי הדדי א"כ **ניתני איפכא: אי בגברי.** קא חשיב דהני ל"ו כריתות אי עבדי להו ל"ו גברי מיחייב כל חד כרת א"כ **דל [אשה] הנרבעת** לבהמה מבינייהו: **אי בנשי קא חשיב.** דאי עבדי להו ל"ו נשי גבי [הדדי] מיחייבא כל חדא כרת: **דל מינייהו הבא על הזכור ועל הבהמה.** דהני לא מיתוקמי אלא בגברי ובצר להו תרתי אי אמרת מילה נמי הא ליתא בנשי הא לא קשיא דלא מיירי אלא בלאוי. **ותני הכי** א). דל אשה הנרבעת ותני הכא במקומה והביא זכור עליו דהוא נשכב לזכור: **ור' ישמעאל הוא דאמר חייב שתים.** דנפיק ליה מתרי קראי כדאמר לקמן: **והא מדקתני מגדף** בהני **ומוקמי' לה כר' עקיבא.** דלא בעי מעשה אלמא **רישא נמי ר' עקיבא** היא ור' עקיבא סבירא ליה בהבא על הזכור והביא זכור עליו דאינו חייב אלא אחת א"כ בצרא להו חדא: **וכי תימא.** כולה מתניתין ר' **עקיבא וברישא** בהבא על הזכור **סבר לה** ר' עקיבא **כר' ישמעאל** דחייב שתים: **ומולא יהיה קדש.** היינו שלא יהא נשכב כזונה: **ולר' עקיבא.** דמפיק ליה מחד [קרא] **אינו חייב אלא אחת** אלמא לא סבר לה כר' ישמעאל: **אלא רישא** וסיפא ר' **ישמעאל ובמגדף סבר לה כר' עקיבא.** דלא בעי מעשה אע"ג דכתיב בעשותה ועשה אחת: **אי הכי.** לר' ישמעאל דמיחייב שתים **ליתני נמי והביא בהמה עליו** וטפייה חדא: **האמר אביי** כו' היינו תירוצא. **דכי כתיב** לא יהיה קדש **בגברי כתיב.** שלא יהא נשכב לאדם ולא לבהמה. והאי דקא בעי הכא בזכר אזהרה לנשכב מה שאין כן בשאר עריות היינו טעמא דבשאר עריות סגיא לתרווייהו בחדא אזהרה שהרי הנשכבת נהנית כשוכב הכא בזכר הנשכב אינו נהנה: **ר' אלעזר משמיה דרבא** ב) אמר. לעולם בגברי קא חשיב ולא צריך לאפוקי אשה הנרבעת **דתנא תנא ל"ג חטאות ותנא ג' כריתות** דלית בהו חטאת **לסיומינהו** להשלים ל"ו כריתות **וממאי** דתנא כריתות בלא חטאות **מדקתני סיפא פסח ומילה** דלית בהו חטאת דהני מצות קום עשה נינהו: **הוקשה כל התורה כולה לע"ז.** משום דכתיב דבר ה' בזה היינו שבזה על דבור ראשון לא יהיה: ותנא נמי כרת דהאשה הנרבעת לסיומא דכיון דליתא בגברי לית בה חטאת, והנך אחריני דהוו לא תעשה ואיתנהו בגברי אית בהו כרת וחטאת: **המחלל את השבת.** קא חשיב ליה בכרת אחת: **אמרי.** והא שבת יש בו ל"ט כריתות לאבות מלאכות שלו: **אמר ר' יוחנן.** תנא דידן קא חשיב למחלל שבת בחד כרת קא מיירי **בשגגת שבת וזדון מלאכות** כדתניא **הנה שהיא אחת** בשעשה מלאכות הרבה ואינו חייב אלא אחת היינו **שגגת שבת וזדון מלאכה** שאינו יודע שהוא שבת אבל יודע שמלאכות אלו אסור' בשבת וכיון דעשאן בזדון בידיעה אין בהן קרבן אלא על שגגת שבת בלבד: ואמאי מוקים המחלל את השבת דבשגגת שבת וזדון מלאכות מיירי דאינו חייב אלא אחת **וניתני בזדון שבת ושגגת מלאכות** דליחייביה ל"ט כו': **תנא.** דמתניתא **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה** למיתני לאשמועינן רבותא דאף על גב דהזיד במלאכות **מן חד חטאת מיהא לא מיפטר.** ט"א משום הכי עדיפא ליה למיתני ג) דבין שגג בשבת מיפטר לאפוקי זדון שבת ושגגת מלאכות דאם הזיד נמי במלאכות פטור לגמרי מחטאת: **וכן אתה מוצא גבי.** העובד **עבודה זרה** דקתני במתני' דלא מיחייב אלא חדא משום דבשגגת **עבודה זרה וזדון עבודות** מיירי: **הרי לבו לשמים.** דהא סבור בית הכנסת הוא ולא מיחייב מידי: **ואלא דחזא אנדרטא.** צלם שאינו עשוי לשם עבודה זרה **וסגיד ליה** מאי שוגג איכא הכא כיון שאינו עבודה זרה בהכי תליא מילתא **אי** דקבליה מזיד הוא **ואי לא קבליה לאו מידי עביד** ולא מיחייב: **אלא** כגון דשגג בעבודה זרה דסבר מותר לעובדה בשאינו עושה אלא **מאהבה** של שלטון או **מיראה** וזדון (מלאכות) [עבודות] הכא ליכא זדון (מלאכות) [עבודות] דהא לא עביד במזיד אלא להכי קרי זדון (מלאכות) [עבודות] דמתכוין לעבוד מאהבה: **הניחא לאביי דאמר חייב.** העובד מאהבה ומיראה ומיתוקמא מתני' בהכי דהיינו שגגת ע"ז:

מסורת הש"ס

א) סנהדרין נד. [וש"נ], ב) מכות יד:, ג) סנהדרין נד:, ד) שם, ה) [ע"ש], ו) ע' בס' ב"ש ובספר בה"ז, ז) מכות יג:, ח) שבת ע. קג: סנהדרין סב., ט) שם, י) [סנהדרין סא: שבת עב:], כ) [ויקרא יח], ל) [דף ב:], מ) [סנהדרין נד:], נ) [דברים כג], ס) [מ"א יד],

שינויי נוסחאות

א] לחייב על אחותו. (ש"מ): ב] אחד חלוק חטאות. (ש"מ): ג] וסך שני לאוין דכתיב. (ש"מ): ד] מחלקין. כרת דאחותו למה לי. (ש"מ): ה] ליה לדונו בכרת ולא במלקות לרבנן מיבעיא כו' מן הדין וכולה קרא משום אחותו דסיפא אתא ו] מן תיבת לר' יצחק כו' עד תיבת אמר רנב"י בס"א אינו. (ש"מ, וכ"ה בברה"ז ע"פ רש"י): ז] ורבנן נפקא להון. (ש"מ): ח] במילעא. ס"א בי' מיצעא. (ש"מ): ט] תיבת כרת נמחק. (ש"מ): י] כיון דיש להם לאו בפני עצמן חייבים עליהם בפני עצמן. (ש"מ): יא] והסך בשמן. (ש"מ): יב] הזכור והמביא זכור. (ש"מ): יג] לה ר' עקיבא כר' ישמעאל. (ש"מ): יד] לא תִשְׁכַב. (ש"מ): טו] והמביא בהמה. (ש"מ): טז] לסיומינהו לכריתות וממאי דקתני. (ש"מ): יז] ומי מייתי קרבן והתניא. (ש"מ): יח] תיבות מאן דעבדי בשוגג נמחק. (ש"מ): יט] לסיומינהו. ס"א למימלינהו. (ש"מ): כ] ואחת ותניא אחת. (ש"מ): כא] לאו כלום הוא. (ש"מ): כב] צ"ל אחותך בת אביך (כ"ה בפסוק). (גליון): כג] תיבות א"ר אלעזר נמחק. (ש"מ): כד] תיבת הגהה נמחק. (ש"מ): כה] ליה לדונו בכרת ולא במלקות ולרבנן. (ש"מ): כו] תיבות ע"כ הגהה נמחק. (ש"מ): כז] עליהן כרת בפני עצמו. (ש"מ): כח] בחד גברא [הס"ד, ומה"ד] דל האשה הנרבעת. לבהמה [תיבות הוא דרבע נמחק]. (ש"מ): כט] אי איתתא היא. (ש"מ): ל] והאמר ר' אבהו. (ש"מ): לא] בגברי כתיב. (דפו"ר, וע' הגהת הב"ח): לב] ע"ה. צ"ל ע"ד. (גליון): לג] מחד חיובא דחטאתא דא"נ. (ש"מ): לד] אבל אי תני זדון שבת ושגגת. (ש"מ): לה] עבודות וזדון ע"ז איכא ד' כו' זיבוח וקיטור וניסוך והשתחואה. (ש"מ): לו] וזדון עבודות קרי. (ש"מ):

תורה אור השלם

1. עַל בְּשַׂר אָדָם לֹא יִיסָךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם: שמות ל לב
2. אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר וְנִכְרַת מֵעַמָּיו: שמות ל לג
3. וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא: ויקרא יח כב
4. לֹא תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל: דברים כג יח
5. הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה: במדבר טו כט
6. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' דקתני חדא שגגת ע"ז וזדון: (ב) רש"י ד"ה תנא וכו' בחד גברא הס"ד ואח"כ מ"ה דל האשה הנרבעת כו' דהוא דרבע לבהמה הס"ד ואח"כ מ"ה אי בנשי אי איתתא: (ג) ד"ה דאמר רבי אבהו וכו' אזהרה הס"ד ואח"כ מ"ה בגברי כתיב דאין זנות לבהמה: (ד) ד"ה ר"א אמר וכו' קשיא לך דל האשה: (ה) ד"ה ושגגת מלאכות וכו' לתחום וזה היא אחת שהיא הנה כצ"ל והד"א:

גליון הש"ס

גמ' ובמגדף ס"ל כר"ע. ע' סנהדרין סד ע"ב תד"ה וכי ושם ל ע"ב ברש"י ד"ה וכי ובבאר שבע שם:

א) נראה דצ"ל לעולם בגברי קחשיב והא דמקשת דל האשה הנרבעת תני הכי במקומה וכו'. [המגיה בווילנא] ב) בגמ' אי' משמיה דרב. [המגיה בווילנא] ג) נראה דצ"ל דכי נמי שגג גם במלאכות מ"מ מחדא מיהא לא מיפטר לאפוקי וכו'. [המגיה בווילנא]

אלא באומר א] מותר דעד כאן לא א) קבעי מיניה רבא ב] מרב נחמן אלא אי חדא מחייב אי תרתי מחייב אבל מיפטר לגמרי לא בעא מיניה רב פפא אמר א משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים ג] דידע דאסירא עבודת כוכבים והני עבודת כוכבים לא ידע דאסירן ואי בעית אימא אפי' תימא בגדול כגון דקא טעי בהדין קרא 1 לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב וגו' סבר כי אסירא השתחואה לעבודה זרה דכסף וזהב אבל דמיני אחריני שריא דהיינו שגגת עבודת כוכבים ד] וזדון עבודות רב אחא בריה דרב איקא משמיה ה] דרב ביבי אמר תנא שם שבת ו] ושם עבודת כוכבים קתני ממאי מדקתני הבא על אשה ובתה ועל אשת איש ז] והא יש בתו מאנוסתו דלא קתני לה אמרי דכתיבן קתני דלא כתיבן לא קתני ח] והאיכא ט] בת אשתו ובת י] (בתה) [בתו] ובת בנה דכתיבא ולא קתני אלא שם אשה ובתה קתני ה"נ שם שבת ושם עבודת כוכבים קתני יא] רב אחא בריה דרב איקא רמי דיליה אדיליה מי אמר רב ביבי בר אביי הכי שם שבת קתני ושם עבודת כוכבים קתני והאיתמר המעלה ב אברי פנים בחוץ חייב אברי חוץ בחוץ חייב וקשיא ליה ג לרב ביבי בר אביי אי הכי הא דתנן שלשים ושש כריתות בתורה תלתין ושבע נינהו יב] דאיכא המעלה והמעלה מאי קשיא ליה נישני שם העלאה קתני מי דמי שבת ג ועבודת כוכבים תנא יתהון יג] אבינכיהון גבי כריתות דאיריא משני שם שבת קתני שם עבודת כוכבים קתני גבי העלאה מי תנא יתהון יד] בינכיהון דשני הכי בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא ב' כריתות ולאו אחד מהו א"ל שוחט ומעלה קאמרת הני שני לאוין נינהו אי למאן דגמר מגז"ש ד נאמר כאן הבאה ונאמר להלן הבאה מה להלן לא ענש אלא א"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר טו] למאן דמייתי לה בהיקש אמר קרא 2 שם תעלה ושם תעשה ג מקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא ענש אא"כ הזהיר אף שחיטה לא ענש אא"כ הזהיר דלמא ב' מיתות ולאו אחד קאמרת טז] מה היא אוב וידעוני א"ל דהא פלוגתא דר' יוחנן ור"ל ה יז] דתנו גבי יח] (סנהדרין) [הנסקלין] בעל אוב וידעוני וקשיא לן יט] ומ"ש גבי סקילות תני ידעוני וגבי כריתות לא תני ידעוני א"ר יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ונימא ידעוני ולא נימא בעל אוב קסבר הואיל ופתח הכתוב בבעל אוב ור"ל אמר הואיל ואין בו מעשה ור"ל מאי טעמא לא אמר כר' יוחנן א"ר פפא דהא חלוקין הן במיתות ור' יוחנן אמר לך כ] חלוקה דלאו הוי חלוקה חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה ור' יוחנן מ"ט לא אמר כר"ל קסבר מאן תנא כריתות ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור"ל נהי דר"ע לא בעי מעשה רבה מעשה זוטא בעי בעל אוב מאי מעשה אית ביה הקשת זרועותיו הוי מעשה מגדף מאי מעשה אית ביה עקימת שפתיו הוי מעשה קס"ד כא] הקשת זרועותיו הוי מעשה זוטא אפי' לרבנן ד מיתיבי י) בעבודת כוכבים אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון שזיבח וקיטר וניסך והשתחוה וקשיא לן השתחואה לית בה מעשה ואמר ר"ל הא מני ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור' יוחנן אמר אפי' תימא רבנן כפיפת קומתו הוי מעשה מכלל דסבירא ליה לר"ל אליבא דרבנן כפיפת קומתו כב] לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו הוי מעשה ואלא כי קאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה כג] זוטא אליבא דר"ע אבל לרבנן לא הוי מעשה א"ה אמאי תני יצא מגדף שאין בו מעשה ניתני יצא מגדף ובעל אוב ז) חדא מתרתי קתני וליתני בעל אוב ולא ליתני מגדף מגדף איצטריך ליה סד"א הואיל וכתיב כרת דיליה במקום קרבן אימא כד] מודה ליה לרבי עקיבא קמ"ל דלא עולא אמר בעל אוב דקתני במקטר לשד מתקיף לה כה] רבא א"כ היינו עובד עבודת כוכבים אלא אמר רבא מקטר לשד ע"מ לחברו א"ל אביי א"כ היינו חובר חבר א"ל התורה אמרה חובר חבר כגון זה בסקילה ואלא חובר חבר דבלאו כו] הדין הוא א"ל כדתניא ח) וחובר חבר אחד כז] חובר גדול ואחד חובר קטן ואפי' חובר לנחשים ועקרבים חייב אמר אביי כח] האי מאן דבעי למיצמד זיבורא ועקרבא אסור ואי קאתו בתריה שרי לר' יוחנן דאמר כפיפת קומתו כט] הוי מעשה עקימת

אלא באומר מותר. לעבוד עבודת כוכבים דהיינו שגגת עבודת כוכבים ושגגת עבודות: **דעד כאן לא בעא מיניה רבא מר"נ.** העלם זה וזה בידו מהו בפ' ד' מיתות (סנהדרין סב.): **רב פפא אמר משכחת לה בתינוק שנשבה לבין העובדי כוכבים.** שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות כגון שחזר ושמע שאותה עבודת כוכבים ל] שישנה שם אסורה בד' עבודות הללו והני עבודות לא] הרוב ידעי דאסירן: **שגגת עבודת כוכבים.** דסבור אין עבודת כוכבים של עץ: **רב אחא בריה דרב איקא משמיה דרב ביבי אמר.** לעולם זדון שבת ושגגת מלאכות נמי קחשיב ודקאמרת ליחשיב טפי תנא לא מהדר אלא על מצות שחייבין עליהן כרת: **שם שבת קתני שם עבודת כוכבים קתני.** ולעולם בכל חדא וחדא איכא טובא: **והאיכא בתו מאנוסתו** לב] **דלא כתיבא.** אלא אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה במסכת חגיגה בשילהי פ"ק (דף יא.): **רב אחא רמי.** דרב ביבי אדרב ביבי: **והאיתמר.** במס' זבחים בפרק השוחט (דף קז.): **אברי פנים.** שנשחטה בעזרה: **אברי חוץ.** בהמת קדשים שנשחטה בחוץ: **וקשיא ליה לרב ביבי.** התם בזבחים א"כ דתרי גווני העלאה איכא ניתני בכריתות המעלה חוץ לעזרה אברי פנים והמעלה נמי אברי חוץ: **מי דמי שבת.** חשבון חיובי' תנא במס' שבת (דף עג.) ודעבודת כוכבים במס' סנהדרין (דף ס:): לג] **בנכיהון.** במקומותן: **וגבי כריתות דאיריא.** הוא גררא בעלמא דחשיב להו למצות שחייבין עליהן כרת איכא לשנויי שם שבת שם עבודת כוכבים: **אבל גבי העלאה.** לא אשכחן לד] ביה נכא דליתני במשנה תרי גווני העלאה: **בעא מיניה ר' ירמיה [וכו'] מהו.** אם עשאן בהעלם אחת חייב אחת או ב' מי מיחלקן כריתות לחטאות כלאוין אי לא: **שוחט ומעלה** איכא ב' כריתות באחרי מות ט) וחד לאו בראה אנכי השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום [וכו' י) וכל מקום] שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה י) אבל בשחיטה ליכא לאו בהדיא דהאי דכתיב בפרשת (ויקרא יז) ולא יזבחו עוד את זבחיהם וגו' מוקים ליה בזבחים בפרק השוחט והמעלה (דף קו.) בזובח בהמה למרקולים: **ג"ש.** התם בזבחים בשחיטה נאמר הבאה ו) ואל פתח אהל מועד לא הביאו ובהעלאה נאמר (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא יביאנו מה להלן בהעלאה ענש והזהיר: **ושם תעשה.** [ה"נ] שוחט: **אוב וידעוני.** איכא ב' מיתות דכתיב (שם כ) אוב או ידעוני מות יומת דלא מחלק אי זו שיעשה ימות ולאו אחד דכתיב לה] לא ימצא בך וגו' ושואל אוב וידעוני ובני קרבן נינהו דכתיב בהו כרת (שם) והנפש אשר תפנה אל האובות וקמיבעי לך אי מיתות מחלקות לחטאות והעושן בהעלם אחד חייב שתים אי לא: **הא פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש.** באלו הן הנסקלין בד' (א) מיתות (סנהדרין דף סה.) דשמעינן לו] דתרווייהו דאין חייבין עליהן אלא אחת הואיל ובלאו אחד נאמרו הלכך אין חילוק חטאות ביניהן להכי לא חשיב אלא חד מינייהו דכולהו כריתות דתנן במתני' למניינא דחטאות תנינהו כדאמרי' בריש פירקין מ) אם עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת: **הואיל ואין בו מעשה.** הילכך לאו בר קרבן הוא אבל אוב יש בו מעשה שמנקש בזרועותיו ומדבר משחיו: ידעוני מכניס עצם חיה ששמה ידוע לתוך פיו ומדבר: **דהא חלוקין הן במיתות.** ואי לאו הטעם דלית ביה מעשה מיתות מחלקות לחטאות דהא חלוקין הן במיתות וה"ל למיתנינהו אי הוה בר קרבן: **ר"ע היא דאמר.** לקמן (דף ז.) מגדף מביא קרבן דלא בעינן מעשה: **נהי דלא בעי מעשה רבה.** מדקתני מגדף: **קס"ד.** מדקאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה וחזינן במתני' דפליגי רבנן אמגדף ולא פליגי אבעל אוב ש"מ דאפי' לרבנן חשיב מעשה: לז] **כרת דיליה.** כרת דמגדף. מישתעי קרא בקרבן עבודת כוכבים בסדר שלח לך י) נפש כי תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה וגו' ובההיא פרשתא כתיב והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' ונכרתה דמישתעי במגדף לח] וקסד"א הואיל וכתיב במקום קרבן ליחייב קרבן אע"ג דלית ביה מעשה קמ"ל יצא מגדף: **עולא אמר.** היינו טעמא דלא פליגי רבנן אבעל אוב דלאו בהקשת זרועותיו איירי אלא מקטר לשד השדים: **על מנת לחברו.** שיתחבר אליו ויסייענו בכשפיו ולא קיטר לו לשם אלוה: **היינו חובר חבר.** ולא בכרת הוא ולא במיתה הוא אלא בלאו: **חובר חבר כגון זה.** שמקטר לשד השדים הוא (ב): **אחד חבר גדול.** שמחבר חיות גדולות ומלמדן יחד: **חבר קטן.** לחיות קטנות לוחש ומחברן בכשפים יחד: **אפילו** זיבורא ועקרבא דלא חשידי אסור ללוחשן: ס) **ויצנו בלב.** עיקר איסורו תלוי ברוע לט] לבו ידע למי גידף הילכך לא חשיב מעשה אבל השתחואה אנו רואין שמשתחוה לעבודת כוכבים: גליון. **הואיל ויצנו בלב.** עיקר איסורו במחשבת הלב ואין כאן מעשה ומה שמדבר אינו אלא משמיע איסורו אבל כפיפת קומתו היינו עיקר איסורו דאילו היה מדבר במקבל עבודת כוכבים בלא השתחואה לא מחייב דאין עיקר בלב אלא כפיפה היא החיוב. נראה לי:

תוספות דילמא שתי מיתות וכו'. יומתו גו' דמיהם בם אבל מדכתיב יומתו לשון רבים לא משמע חילוק דבעריות נמי כתיב ונכרתו לשון רבים ואפילו הכי איצטריך קרא לחלק: **הואיל** ואין בה מעשה. תימה דלעיל אמר דתנא ג' כריתות לסיומינהו לכריתות אלמא אע"ג דלית בהו חיוב חטאת ה"נ ליתני ידעוני דכרת מיהא אית ביה: **ואי** אתו בתריה שרי. תימה ה"ד אי דאיכא סכנה פשיטא דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ואי ליכא סכנה אמאי שריא:

רבינו גרשום

ואלא. שגגת ע"ז היכי דמי **באומר מותר** שאינו יודע שע"ז אסור לעובדה וזדון עבודות היכי דמי הא לא ידע דאסיר, כיון דמתכוין לעבוד קרי להו זדון ודמי האי כהעלם זה וזה בידו בין היא עצמה בין עבודותיה: ואמאי חייב חטאת **דעד כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן.** בפרק כלל גדול העלם זה וזה בידו דלא ידע דהוי שבת ולא ידע דמלאכות אסירן אלא אי לאיחויבי תרתי דאי אמרת בתר שגגת שבת אזלינן לא מיחייב אלא חדא ואי אמרת בתר שגגת מלאכה אזלינן ולא בתר שבת מיחייב אכל אב מלאכה ומלאכה: **אבל למיפטר לגמרי לא בעי מיניה.** הכא נמי גבי ע"ז לא פטיר לגמרי ומיחייב חדא: **אמר רב פפא** היכי **משכחת לה** באומר מותר כגון **תינוק שנשבה** קטן **לבין הגוים וידע דאסיר ע"ז ולא ידע הני עבודות דאסירן: ואי בעית תימא אפילו בגדול.** [ולא] נשבה נמי משכחת לה באומר מותר **כגון דקא טעי בהדין קרא** כו': **רב אחא בריה דרב איקא אמר. תנא** דמתני' **שם שבת ושם ע"ז** סתם **קתני** כלומר דאי עביד בזדון שבת ושגגת מלאכות מיחייב אכל חדא וחדא אי שגגת שבת וזדון מלאכות לא מיחייב אלא חדא: **ממאי.** דתנא שם איסור ושייר **מדקתני הבא על אשה ובתה** ושייר בתו מאנוסתו דלא תנא בהדייהו: **אמרין.** מהא לא הוי ראיה **דכתיבן** בקרא **קתני** ולא שייר, בתו מאנוסתו דלא כתיב בהדי' אלא מגזירה שוה אתיא לא קתני: ל"א **והא איכא בת אשתו בת בנה ובת בתה דכתיבן.** באורייתא וחייבי כריתות נינהו ושייר **ולא קתני אלא שם אשה קתני** והנך נמי בכללן **הכא נמי** כו': **והא איתמר.** במסכת זבחים **המעלה איברי פנים** שראוי להקטירן בעזרה והקטירן **בחוץ, ואברי חוץ** קדשים (שיצאו) [ששחטן] **בחוץ** ומעלן בחוץ או חולין מעלה בחוץ לשם קדשים חייב שתים. **וקשיא ליה לרב ביבי.** התם א"כ דחייב שתים הוה להו ל"ז כריתות **ליתני** בכריתות **המעלה והמעלה** תרין זימנין כלומר חד לאיברי פנים בחוץ וחד לאברי חוץ בחוץ. ואמאי קשיא ליה כיון דקסבר שם שבת קתני נישני לנפשיה **הכא נמי שם העלאה** קתני וה"ה לאיברי חוץ בחוץ: אמר לך רב ביבי **מי דמי שבת וע"ז תנא יתהון בבונכיהון.** פירוש כל אחד שנה במסכתא (כל אחד שבת במסכתא) שלו כל מלאכותיו וכל דינו הילכך **גבי כריתות** הכא דאורייתא הוא כלומר דאגב גררא דצריך להן הזכירן משום הכי **משני שם שבת קתני** ולא רצה לטרוח לפרשן שכבר מפורשין במקומותן אבל הכא גבי המעלה **מי תנא יתהון בבונכיהון** כלומר כלום יש מסכתא ששמה מסכת העלאות שמפורשין שם דנישני הכין דשם העלאה קתני אלא כיון שאין להן מסכתא היה צריך לפרש כאן המעלה והמעלה אהכין קשיא ליה לרב ביבי: **שתי כריתות ולאו אחד** מהו. מי חלוקין שתי כריתות לחטאות כמו לאוין אי לא: **אמר ליה.** מאי קא בעית שמא **שוחט ומעלה** בחוץ **קאמרת** דאית בהו שני כריתות בשוחט כתיב כרת דכתיב ואל פתח אוהל מועד לא הביאו ובמעלה כתיב כרת דכתיב אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אוהל מועד לא יביאנו וגו': **הני שני לאוין נינהו. אי למאן דאמר** במס' זבחים **הבאה הבאה** הביאו יביאנו **מה להלן** בהעלאה **לא ענש אלא א"כ** הזהיר והיכן הזהיר דכתיב השמר לך פן תעלה עולותיך וכל מקום שנאמר השמר פן ואל זהו מצות לא תעשה אף בשחיטה נמי **לא ענש אלא א"כ** הזהיר ותרי לאוין נינהו ומשום הכי מחלקין **ואי למאן דמייתי לה בהיקישא** ללאו דאמר קרא **שם תעלה** עולותיך **ושם תעשה** היינו שחיטה מדכתיבי בהדי הדדי ש"מ להיקישא **דמקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא ענש אלא א"כ הזהיר** כו' כדאמרן והיינו תרי לאוין נמי ופשיטא דמחלקי ואי אמרת הא כתיב לאו בשחיטה דכתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם ההוא בזובח בהמה למרקוליס מוקמינן לה: **אלא דילמא ב' מיתות ולאו אחד.** מיבעיא לך אי מחלקן לך מיתות לחטאות **ומאי היא אוב וידעוני** דכתיב בהו ב' מיתות מות יומתו באבן ירגמו אותם ולאו אחד דכתיב לא ימצא בך וגו' ושואל אוב וידעוני: **א"ל אין א"ל.** ר' זירא **הא פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש** אי מיחלקי אי לא דתנן בסנהדרין **בעל אוב וידעוני** גבי סקילה **וגבי כריתות לא תני ידעוני** אלא אוב בלבד: **ומ"ש.** דלא תני ידעוני **א"ר יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו** כיון דאין בהן אלא לאו אחד אינן חולקין להכי תני חד: **וניתני ידעוני.** במתניתין **ולא ניתני בעל אוב** מאי שנא דתני בעל אוב: **קסבר הואיל ובו פתח הכתוב.** דבכל התורה מקדים בעל אוב לידעוני: **וריש לקיש אמר הואיל ואין בו מעשה.** בידעוני אלא שמניח עצם בפיו והוא העצם מדבר מאליו בלא הקשת שפתיו הלכך לית ביה חילוק הא אי הוה ביה מעשה הוו חלוקין אע"ג דלאו אחד: **ריש לקיש מאי טעמא לא אמר כר' יוחנן.** כדקאמר ושניהם בלאו אחד נאמרו ושוו בהדדי ולית בהו חילוק: **אמר רב פפא.** קסבר ריש לקיש **דהא חלוקין הן במיתות** אי הוי מעשה בידעוני: **ור' יוחנן אמר לך. חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה,** דקרבן חטאת אמאי אתי על לאו, **חלוקה דלאו** אי הוו בהו תרי לאוין **הויא חלוקה** לקרבן השתא כיון דלית להו אלא לאו אחד ושני מיתות חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה, דמאחר שמת אינו חוזר ומת ולהכי תני לה לתרויהו דסד"א לא לימות עד דעביד תרווייהו קמ"ל דהי דעביד חייב סקילה: **ור' יוחנן מ"ט לא אמר כריש לקיש.** דמשום ההוא טעמא אין חלוקין דלית בהו מעשה: **קסבר.** ר' יוחנן מתני' דכריתות מאן תנא **ר' עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה** דאפי' כי לית ביה מעשה א) (לית ביה חילוק חטאת) כדסבירא ליה במגדף דחייב חטאת אע"ג דלית ביה מעשה כדתרצינן מתני' בשמעתין דלעיל הילכך טעמא דידי דלית בהו חילוק משום דשניהם בלאו אחד נאמר: **וריש לקיש.** אמר לך אנא ודאי כרבנן סבירא לי דבעו מעשה אלא אפי' מתני' ר' עקיבא כדקאמרת אפי' הכי לא קשיא לי **נהי דלא בעי ר' עקיבא מעשה רבה** כרבנן **מעשה זוטא** מיהא **בעי** לאפוקי ידעוני דלית ביה אפי' מעשה זוטא כלל והלכך לא הוי חילוק: **ובעל אוב.** לר' עקיבא **מאי מעשה** זוטא **אית ביה,** הקשת **זרועותיו** שמקיש זרועותיו זה בזה ומדבר מבין שחיו ומבין אצילי ידיו ע"י כישוף: **ומגדף** אית ביה מעשה זוטא **עקימת שפתותיו: קא ס"ד דהקשת זרועותיו** לריש לקיש הוי מעשה **זוטא אפילו לרבנן** מדלא פליגי רבנן בבעל אוב כדפליגי במגדף: **מיתיבי** וכו' **ניתני** לרבנן **יצא מגדף ובעל אוב** דלית בהו מעשה אין הכי נמי [ד]אי בעי למיתני אלא חדא מן תרתי קתני יצא מגדף והה"ה לבעל אוב: **וליתני יצא בעל אוב ולא ליתני** יצא **מגדף: מגדף איצטריך סד"א הואיל וכתיב כרת דידיה במקום** קרבן דכתיב לעיל והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה **אימא מודו ליה** רבנן לר' **עקיבא** דמעשה זוטא הוי מעשה וליחייב קרבן **קמ"ל דלא** דלהכי תנא יצא מגדף: **עולא אמר בעל אוב דקתני.** במתני' דחייב חטאת לדברי הכל **במקטיר לשד** שיטענו לדבר מבין שחיו דהקטרה היינו מעשה רבה: **א"כ.** מקטר לשד **היינו ע"ז: אלא. במקטר לשד** שלא לשם ע"ז אלא **על מנת לחברו** שיבא אליו ויקבץ לו שדים הרבה שיעשה רצונו: **א"כ היינו חובר חבר.** שמקבץ כיתות של חיות ושל נחשים ע"י כישוף דאינו אלא בלאו: **א"ל** אע"ג דמקטיר לשד על מנת לחברו לשום אוב היינו חובר וחובר חבר בלאו גרידא הוא **התורה אמרה חובר חבר כגון** זה דבעל אוב **בסקילה** ובשוגג חייב חטאת: **אחד חובר גדול.** שמקבץ כיתות של חיות גדולות: **ואחד חובר קטן.** שמקבץ חיות קטנות: **ואפילו נחשים ועקרבים.** דחייב על לאו דלא ימצא: **אמר אביי** אפילו חובר **למיצמד זיבורא ועקרבא.** שידחקו זה את זה ויהרגו זה את זה **אסור: ואי קא אתאן בתריה.** שרוצין להזיקו ומשום הכי מחברן שלא יזיקוהו **שרי:**

א) נראה דל"ל ואפי' כי לית ביה מעשה מ"מ אית ביה חיוב חטאת כדסבירא ליה כו'. [המגיה בווילנא]

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ז מהלכות שגגות הל' ג ופ"ב הלכה ו:

יד ב מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הל' ה:

ג [מיי' שם הל' ד]:

טו ד מיי' פ"ג מהלכות ע"ז הל' ג ופ"ז מהל' שגגות הל' א:

שיטה מקובצת

ה"ג **אלא באומר מותר וכו'** עד **בבונכיהון.** עיין בהשמטות: **ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה.** והא דתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה לאפוקי הרהור דלא. (תוס'): **אימא הואיל וכתיב כרת דידיה במקום קרבן כו'.** עיין בהשמטות: **רש"י ד"ה ויצנו בלב וכו' לע"ז.** ור"י פי' דאי אסיק ש"ש לאבן בעלמא ובירכו פטור דלא בירך לשם הכא ואילו אסיק לאבן בעלמא שם ע"ז והשתחוה לה חייב. (תוס'):

מסורת הש"ס

א) [שבת ע: וש"נ], ב) [זבחים קז.], ג) [ע' תוס' זבחים קז. ד"ה הני וכו' מה שהניחו בקושיא תימה], ד) [זבחים קו:], ה) סנהדרין סה. כל הסוגיא ע"ש, ו) [סנהדרין שם וסב.], ז) [יבמות מח: וש"נ], ח) סנהדרין סה., ט) [ויקרא יז], י) [דברים יב], כ) [מכות יג.], ל) [ויקרא יז], מ) [לעיל ב:], נ) [במדבר טו], ס) מכאן שייך לעמ' הבא,

שינויי נוסחאות

א] מותר. ס"א האי העלם זה וזה בידו הוא תפשוט דבעי רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו תפשוט דאינו חייב אלא אחת אמר רב פפא כו'. (ש"מ): ב] מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו. (ש"מ): ג] ע' בכ"ש דמוחק מן דידע עד דאסירן ועי' בכס"י שמקיים גי' הספרים. (גליון). ובדפו"ר: דידע דאסירא ע"ז והני עבודות לא ידע דאסירן. ובש"מ הגיה: ס"א דלא ידע דאסירא עבודת כוכבים ועבודות הני דאסירן לא ידע: [והגהה אחרת בש"מ: ועבודות הי הני נינהו דאסירן לא ידע.] אמנם בכרס"ז הגיה (וכ"ה בדפוס שאח"ז) והני ע"ז דאסירן לא ידע: ד] תיבות וזדון עבודות בקצת ספרים ליתא. (ש"מ בשם גיליון): ה] ביבי בר אביי אמר. (ש"מ): ו] שבת קתני ושם. (ש"מ): ז] והא איכא תו בתו מאנוסתו. (ש"מ): ח] גיליון. מתיבת והאיכא עד תיבת רב אחא בקצת ספרים ליתא ע"כ. (ש"מ): ט] והאיכא בת בתה [והשאר נמחק]. (ש"מ): י] ב"ש. (גליון). יא] רב אחא. ס"א רב אחא מתני לה להא דרב אחא ברי' דרב איקא משמיה דרב ביבי בר אביי ורמי דיליה אדיליה. (ש"מ): יב] דאיכא. ס"א ניתני המעלה והמעלה. (ש"מ): יג] בבונכיהון. (ש"מ): יד] בבונכיהון דמשני הכין. (ש"מ): [גי' הערוך בבנכיהון ע"ש ערך בנך א']. (גליון). טו] הזהיר אי למאן. (ש"מ): טז] קאמרת ומאי היא כו' א"ל אין אמר ליה הא פלוגתא. יז] ור"ל דתנן גבי. (דפו"ר): יח] ב"ש. (גליון): יט] לן מ"ש גבי סקילות דתני ידעוני. (ש"מ): כ] ור' יוחנן אמר לך קרבן אמאי אתי אלאו חלוקה דלאו. (ש"מ): כא] קס"ד דהקשת זרועותיו לריש לקיש הוי מעשה אפי' לרבנן מיתיבי בע"ז לעולם לא ימיו. (ש"מ): כב] קומתו לא הוי מעשה השתא י"ל כפיפת קומתו לרבנן. (ש"מ): כג] [תיבת זוטא נמחק]. (ש"מ): כד] אימא מודו ליה. (ש"מ): כה] לה רבה א"כ היינו כו' אלא אמר רבה מקטיר לשד. (ש"מ): כו] דבלאו הדין הוא. (ש"מ): כז] אחד חבר גדול ואחד חבר קטן. כח] אביי הילכך אפי' למילמד זיבורא [והשאר נמחק]. (ש"מ): כט] קומתו לרבנן הוי. (ש"מ): ל] עבודת כוכבים שנשבה שם. (ש"מ): לא] זרות לא ידע דאסירן. לב] מה"ד בתו מאנוסתו לא כתיבא [ותיבת והאיכא נמחק] [ובגליון כ' דתחלת הדיבור כתיבות דלא כתיבא]: לג] מה"ד בבונכיהון במקומותן. (ש"מ): לד] אשכחן בונכא לליתני. (ש"מ): לה] ע' בכ"ש שגורס במקום לא ימצא אל תפנו אל האובות וכן פירש"י לעיל במתני' וכן גירסת בס"ז. (גליון): לו] דשמעי' מתרווייהו דאין חייבין עליהן אלא אחת [הס"ד, ומה"ד] הואיל ובלאו אחד. (ש"מ): לז] מה"ד הואיל וכתיב כרת דיליה במקום קרבן. לעיל מיניה מכרת דמגדף. (ש"מ): לח] במגדף וסד"א. (ש"מ): לט] בס"ד: לבו ולבו. (גליון, וכ"ה בדפו"ר).

תורה אור השלם

1. לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם: שמות כ יט
2. כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ: דברים יב יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הא פלוגתא וכו' בד' מיתות הס"ד ואח"כ מ"ה הואיל דשניהם בלאו א' דשמעינן לתרוייהו: (ב) ד"ה חובר וכו' הוא בסקילה הס"ד:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

שפתיו [א]נהוי מעשה גבי מגדף אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב אבל בעלמא עקימת שפתיו הוי מעשה מתיב רבי [ב]זירא [א]יצאו עדים זוממין שאין בו מעשה ואמאי הא על פי כתיב בהן אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל וישנן [ג]בראייה: האוכל חלב: ת"ר [1]כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו לחייב על כל אחת ואחת דברי ר' ישמעאל וחכ"א אינו חייב אלא אחת נימא בהא קמיפלגי דר' ישמעאל סבר לוקין על לאו שבכללות ורבנן סברי [ג]אין לוקין על לאו שבכללות לעולם סבר ר' ישמעאל אין לוקין על לאו שבכללות ושאני הכא דמייתרי ליה קראי נכתוב קרא כל חלב לא תאכלו שור וכשב ועז למה לי ש"מ לחלק ורבנן אי לא כתיב שור וכשב ועז ה"א אפילו חלב חיה במשמע להכי כתב שור כשב ועז למימרא דחלב [א]שור וכשב ועז הוא דאסור אבל דחיה שרי שפיר קאמרי ליה אלא היינו טעמא דרבי ישמעאל דקסבר א"כ לכתוב כל חלב שור לא תאכלו [ד]כשב ועז למה לי ש"מ לחלק ורבנן סברי אי כתב רחמנא כל חלב שור ה"א נילף שור שור [ה]מסיני מה גבי סיני חיה ועוף כיוצא בהן אף גבי אכילה חיה ועוף כיוצא בהן להכי כתב רחמנא שור וכשב ועז למימרא דהני [ו]דאסור אבל חיה ועוף שרי שפיר קא"ל אלא היינו טעמא דקסבר נכתוב כל חלב כשב לא תאכלו א"נ [ז]כל חלב עז לא תאכלו שור וכשב ועז למה לי ש"מ לחלק ורבנן סברי אי כתב כל חלב כשב ה"א חלב כשב אסור [ח]ושור ועז שרי וכ"ת מאי אולמיה דכשב משום דנתרבה [ט]באליה וכדתנא ר' חנניא [ג]למה מנה הכתוב אימורין בשור ואימורים בכשב ואימורים בעז דכתיב [2]אך בכור שור[י] וגו' צריכי דאי כתב שור ה"א כשב ועז לא ילפינן מיניה דאיכא למיפרך מה לשור[יא] שכן [ב]נתרבה בנסכים נכתוב רחמנא בכשב ונילף שור ועז מכשב איכא למיפרך מה לכשב [ג]שכן נתרבה באליה נכתוב רחמנא [יב]עז ונילף שור וכשב מיניה איכא למיפרך מה לעז [ד]שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים מן חד לא ילפינן נכתוב תרתי ונילף (א) חדא מתרתי הי דין נילף שור מכשב ועז אית להון פירכא מה לכשב ועז שכן נתרבו אצל הפסח לא נכתוב כשב ונילף משור ועז אית להון פירכא מה לשור ועז שכן [יג]נתרבה אצל עבודת כוכבים לא נכתוב עז ונילף משור וכשב אית להון פירכא מה לשור וכשב שכן יש [יד]בו צד ריבוי (ב) הלכך לא ילפי מהדדי שפיר קא"ל אלא לעולם טעמא דרבי ישמעאל כדאמרינן מעיקרא[טו] דאם כן נכתוב כל חלב ולישתוק מאי אמרת האי דכתב שור וכשב ועז למשרי חלב חיה הא כי כתב קרא בעניינא דקדשים[טז] [ז]ודבר למד מעניינו מכלל דרבנן סברי לא ילפינן דבר [יז]למד מעניינו לא דכולי עלמא [יח]ילפינן דבר הלמד מעניינו והכא בהא פליגי [יט]רבי ישמעאל סבר למידין לאו מלאו בין מלאו ובין מלאו דכרת [כ](דכל חלב שור וכשב ועז מלאו [3]דחוקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו דכתיב בעניינא דקדשים ובקדשים לא אית בהון חיה אף כל חלב שור כי [כא]כתיב ליה סתמא ליכא לספוקי בחיה הלכך שור וכשב ועז לחלק הוא דאתא לחייב על כל אחת ואחת וילפינן לאו דכל חלב ולאו דחוקת עולם מכרת [כב][4]דכי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריבו ממנה מה ההוא לחלק אף הדין לחלק) ורבנן לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן ואיבעית אימא היינו טעמייהו דרבנן כדאמר ליה [ה]רב מרי לרב זביד אלא מעתה אליה דחולין תיתסר אמר ליה עליך אמר קרא [1]כל חלב שור וכשב ועז דבר השוה בשלשתן בעינן וליכא הלכך כי אתא שור וכשב ועז למישרי אליה דחולין הוא דאתא ור' ישמעאל אמר לך א"כ לימא קרא כל חלב שור וכשב עז למה לי ש"מ לחלק א"ר חנינא מודה רבי ישמעאל לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת מ"ט דלא דמי הדין לאו ללאו דעריות [ו]ת"ר ועשה אחת ועשה הנה לחייב על כל אחת ואחת [ה]שאם אכל חלב וחלב שם אחד בשני העלמות חייב שתים [כג]שתי שמות בהעלם אחת חייב שתים א"ל רמי בר חמא לרב חסדא בשלמא שם אחד בשני העלמות חייב שתים משום דהעלמות מחלקין אלא שני שמות בהעלם אחת אמאי חייב שתים הא בעינן העלמות [כד]מוחלקין וליכא א"ל הכא במאי עסקינן כגון [ו]דאכל חלב דנותר דמחייב משום נותר ומשום חלב א"ל א"כ ניחייב נמי [ז]משום קודש אלא אמר רב ששת כגון דאכל חלב [כה]דהקדש ור' יהודה היא דתניא אכל [ח]חלב נבלה אכל חלב מוקדשין חייב שתים ר' יהודה אומר חלב מוקדשין לוקה שלש [כו]מחייבו עלה במערבא ונוקמה כגון [כז]חלב דשור וכשב ועז ור' ישמעאל היא דאמר לוקה שלש

יצאו עדים זוממין. בתורת כהנים [ז] גבי פר כהן משיח והכי אמרינן אחר שריבינו דברים שהן בעבודת כוכבים ודברים שאינן בעבודת כוכבים[כח] יכול שאני מרבה המסית והמדיח ועדים זוממין ת"ל ועשה יצאו אלו שאין בהן מעשה יצאו מכלל חטאת: **והא על פי כתיב בהו.** ונימא עקימת פיו הוי מעשה: גיליון **הא על פי כתיב** והיכי אמרת אבל בעלמא הוי ביה מעשה: **הואיל וישנן בראייה.** עיקר עדותן בראיית העין שמעידין מה שראו הילכך לא חשיב מעשה: [כט]**חייב על כל אחת ואחת.** מלקות אם אכלן בהתראה אחת: **לוקין על לאו שבכללות.** על כל אחד ואחד: **ורבנן סברי אין לוקין.**[ל] ואי תיקשי (ג) לא לילקי אפילו חדא לחדא מיהא לקי: **ויליף שור שור משבת.** למען ינוח שורך (שמות כג) מה התם חיה ועוף כיוצא בו דהכי מוקמינן בב"ק בפרק שור שנגח את הפרה (דף נד: ע"ש): **כל חלב כשב.** דליכא השתא ג"ש: **שור נתרבה בנסכים.** חצי ההין יהיה לפר [ח]: **עז נתרבה בעבודת כוכבים.** ביחיד [ט]: **חד מתרי.** הלל השוה שבהן שהן מין בהמה וחלבו אסור ואימורי בכוריהם קריבים: **נתרבו אצל עבודת כוכבים.** פר בצבור [י] ועז ביחיד: ה"ג **מה לשור וכשב שכן יש בהן ריבוי אצל מזבח.** שור בנסכים וכשב באליה [כ] אבל עז אין בקרבנו ריבוי אצל מזבח: **הא כי כתיב קרא בעניינא דקדשים כתיב.** דכתיב (ויקרא ז) כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו' והואיל ובעניינא דקדשים כתיב ודאי אין חיה נוהגת בהו הלכך לא איצטריך שור וכשב למישרי חיה (ד): [לא]**מכלל דרבנן סברי לא ילפינן.** לאו דכל חלב מעניינו בתמיה: **דכולי עלמא** [לב]**ילפינן דבר למד מעניינו.** בעלמא אבל הכא לאו עניינו דהאי לאו והאי כרת: **והכא בהא קמיפלגי כו'** גירסא זו הכתובה בספרים משובשת היא ועל ידי פרשנים טועין שלא היו בקיאין בשמועה ופירשוה בשיבוש בתוך הגירסא וכך הלעה ולא יותר **והכא בהא קמיפלגי מר סבר למידין לאו מלאו ולאו מכרת ומר סבר לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן.** והכי פירושא ר' ישמעאל סבר למידין דבר מעניינו בין לאו מלאו בין לאו מכרת: [לג]**ורבנן סברי לאו מלאו.** למידין זה מזה כשהן בפרשה אחת דבר למד מעניינו כי ההיא דבשר בחלב השנויה בפ' כל הבשר (חולין קטו:) לא תאכלנו בבשר בחלב הכתוב מדבר אבל לאו מכרת [לד]כעין הכא לא ילפינן דבר למד מעניינו הלכך אי לא כתיב שור וכשב ועז ה"א חיה במשמע: **ואי בעית אימא טעמייהו דרבנן.** משום דהאי שור וכשב ועז מיבעי להו לכדרב מרי: **אליה דחולין תיתסר.** דחלב איקרי בפרק כל הבשר (חולין קיז.): **שוה בשלשתן.** שנקרא חלב בשלשתן ואליה לא איקרי חלב אלא בכשב: **א"כ נכתוב כל חלב שור וכשב.** ומהתם ממעיטנא אליה דבעינן דבר השוה בשניהן: [ל]**לאו דעריות.** להכי נקט עריות דאיכא מילי טובא ואיכא לאו בכל חדא: **מאחת מהנה.** משמע מאחת חייב הנה כמה חטאות: **חלב וחלב.** שני זיתי חלב: **שם אחד.** חלב הכליות או חלב הדקין שם אחד. בהעלם אחד ל"ג: **שני שמות.** כזית משעל הכוליא וכזית משעל הדקין: **דהעלמות מחלקין.** דכיון דנודע לו בינתים הרי הן שתי שגגות וחטאת בידיעה תלה רחמנא דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו: **חלב דנותר.** דאיכא שתי שגגות משתי כריתות חלב ונותר וחייב שתי חטאות: **ניחייב נמי משום קדש.** אשם מעילות: **אלא אמר רב ששת כגון שאכל חלב דקודש.** ולעולם משום חלב חייב שתים ולהכי לא חשיב אשם מעילות אלא של שם אחד ורבי יהודה היא דמחייב אחלב מוקדשין שתים משום חלב ושני שמות דקתני משום דבחלב מוקדשין כתיבי תרי קראי: **חלב נבלה לוקה שתים.** משום חלב ומשום נבלה. והמוקדשין משום חלב ומשום זרות: **ג'.** ב' משום חלב כדמפ' לקמן [ע"ב] וא' משום זרות: **ונוקמה.** להא דלעיל דקתני ב' שמות כלומר משתי בהמות משני מינין ור' ישמעאל היא: [מ] **לענין קרבן.** וברייתא דלעיל בקרבן קמיירי דגבי חטאות כתיב ועשה מאחת מהנה [נ]: **הכ"ע.** הא דקתני ב' שמות כגון שאכלן בב' תמחוין ב' מאכלין דהיינו ב' שמות כגון תבשיל וקלי: [לה](ל"א **חייב ב'.** א' משום חלב וא' משום קדש אשם מעילה ודלא כר' יהודה דמחייב משום חלב שתים משום ב' לאוין דכתיבי בחלב [לו]בתרי פסוקי): **דרבי יהושע.** בפרק אמרו לו (לקמן טו:): **תרי קראי.** חד בקדשים חוקת עולם וחד בין בחולין בין בקדשים הילכך בחלב המוקדשים איכא שני לאוין משום חלב וחלב חולין נפקא ליה לר' יהודה כדאמרינן בפ' אלו עוברין (פסחים מג.): כי כל אוכל חלב מן הבהמה אין לי אלא חלב תמימין הראוי ליקרב חלב בעלי מומין מנין תלמוד לומר כל חלב חולין מנין תלמוד לומר כי כל:

תוספות **הואיל וישנן בראיה.** תימה מאי משני ממסית ומדיח ותירץ רבינו נסים במגילת סתרים דכיון דמגדף ישנו בלב כל הני נמי הכי הוא אבל עדים זוממין דאינן בלב אצטריך לשנויי דישנו בראיה ובספרו כתב עדים זוממין הואיל וישנו באם פי' באם לא יגיד ומפרש בפרק שבועת העדות דאין מתחייבין אלא בב"ד ולהכי מעקימת שפתים לא מחייבי דא"כ אפי' חוץ לב"ד נמי והגדתן לחוד דהיינו פיהן לא גרמא להו אבל בעלמא דמחייב ע"פ דבורן לחוד עקימת שפתיו הוי מעשה: **שור וכשב ועז למה לי ש"מ לחלק.** תימה מאי צריך ג' לחלק בחד סגי:

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ז מהלכות מאכלות אסורות הל' א טוש"ע יו"ד סי' סד סעי' א:

יז ב מיי' פ"ג מהלכות מעשה"ק הלכה ד:

יח ג מיי' שם פ"א הל' יח:

יט ד מיי' שם הל' ה:

כ ה ו ז מיי' פ"ו מהל' שגגות הל' ד:

כא ח מיי' פ"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג:

◆

מוסף רש"י

הואיל וישנו בלב. עיקר חיוב הכא עליו תלוי בלב, שמתכוין לברך השם, שאפילו מברך את השם כל היום ואין בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד ומקללו אינו מתחייב (סנהדרין סה.). **יצאו עדים זוממין.** אבל חטאת היא שנויה בתורת כהנים גבי פר כהן משיח, אחר שראינו דברים שהן כעובד עבודת כוכבים ודברים שאינן כעובד עבודת כוכבים, למה נאמרה עובד עבודת כוכבים, לומר מה עבודת כוכבים מיוחדת שחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת, אף כל שחייבין וכו', אי מה עבודת כוכבים מיוחדת שחייבין עליה מיתת ב"ד, אף אני מרבה חייבי מיתת ב"ד, ואת מי אני מרבה מקלל לאביו ומסית ועדים זוממין, ת"ל ועשה, יצאו עדים זוממין שאין בהם מעשה, ואמאי. לא הויא עקימת שפתיו מעשה הא לא תליא בכוונת הלב (שם). **הואיל וישנן בראייה.** עיקר חיובא בא ע"י הראייה, שמעידין שראו, וראיה לית בה מעשה (שם). **למה מנה הכתוב אימורין כו'.** בהאי קרא אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם ואת דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר, דכולם אימוריהם קרבים (בכורות ה:). **ודבר למד מענינו.** דבר סתום שאין מפורש בו במה מדבר, הוי לומדו מן הענין, פרשה שנכתב בה במה הענין מדבר (חולין קטו:). **אליה דחולין תיתסר.** אי אליה איקראי חלב תיתסר כל אלית כבש באכילה (חולין קיז.). **כל חלב שור וכשב ועז.** לא אסרה תורה אלא הנוהג בכולן, ואליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז (שם).

◆

רבינו גרשום

הקשת **שפתיו** דמגדף לרבנן ליהוי מעשה ואמאי קא אמרי יצא מגדף: **אמר רבא שאני מגדף** הואיל ועיקר איסורו היינו במחשבת הלב ומחשבה לא הויא מעשה **אבל בעלמא** היכא דלא אזלינן בתר מחשבה אמרינן דהקשת **שפתיו הוי** מעשה: **מתיב ר' זירא יצאו עדים** זוממין. (בהי) ברייתא היא בתורת כהנים דקתני אי מה ע"ז שחייבין עליה מיתת ב"ד אף אינו מרבה אלא את שחייב מיתת ב"ד את מה אני מרבה כגון מקלל אביו ואמו ומסית ומדיח [ונביא] השקר ועדים זוממין ת"ל ועשה יצאו אלו שאין בהן מעשה הלכך אין בהן חטאת: **ואמאי.** אין בהן מעשה והא בעדים **על פי** שנים עדים **כתיב בהון** ונימא דהקשת שפתיו הוי מעשה וליחייבו חטאת: **אמר רבא שאני עדים זוממין הואיל** וישנן **בראייה.** שעיקר עדותן היינו שמעידין שראינו כך וכך ובראייה לית בה מעשה להכי לא ניתנה שגגתן לכפרה דאין בהן מעשה: **לחייב על כל אחת ואחת.** על כל מין ומין: [א]היינו **לאו שבכללות** שכולל חלב דשור וכשב ועז: **ורבנן סברי אין לוקין.** הא חדא מיהא לקי: **דמייתרי ליה קראי.** לחלק דניכתב קרא **כל חלב לא תאכלו** והוה הכל במשמע: **שפיר קאמרי ליה.** רבנן דלמיירי חלב דחיה דאתו ולא לחלק: **אלא** היינו טעמא דר' ישמעאל דקסבר נכתוב כל חלב כשב [illegible] דחיה, וכשב ועז הוו בכלל שור [illegible] הילכתא [illegible] לחלק: נילף שור שור משבת [illegible] וכתיב [illegible] גבי שבת [illegible] בהמתך [illegible] לעשות [illegible] מלאכה [illegible] ותרנגולין [illegible] חיה [illegible] **שפיר** [illegible] ולא לחלק [illegible] לכתוב [illegible] מצית יליף מיניה גזירה שוה משבת דלא כתיב תמן כשב ולא עז: **הואיל** ונתרבה בנסכים. דכתיב ונסכיהם חצי ההין לפר: **מה לעז שכן נתרבה** אצל ע"ז. ביחיד דכתיב והקריבה עז בת שנתה מה שאין כן בהנך: **שור נתרבה אצל ע"ז.** בצבור דכתיב ועשו כל העדה פר בן בקר וכו': **שכן יש בהן צד רבוי.** שור יש לו רוב נסכים שראויין למזבח כשב אליה שלו קריבה למזבח מה שאין כן בעז: **שפיר קאמרו ליה.** דמצרך צריכן ולא לחלק אתו: **לעולם כדקאמרינן מעיקרא דאם כן** דלא לחלק אתו **ניכתוב** כו': **ודבר למד מעניינו.** מה חיה בקדשים ליתא אף באיסור חלב ליתא, ושור וכשב ועז לא אתו אלא לחלק: **מכלל דרבנן.** דאמרי דצריכי **סברי לא ילפינן דבר מעניינו** והא היינו אחת מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם: **ר' ישמעאל סבר למדין לאו** דכל חלב שור מן **לאו** דחקת עולם. דחוקת עולם ודאי בעניינא דקדשים כתיב דלפניו ולאחריו אינו מדבר אלא בקדשים אבל האי כל חלב שור לא כתיב בעניינא דקדשים כל כך דהא סמיך ליה וחלב נבלה וחלב טרפה דהיינו דחולין וכיון דילפינן לאו דכל חלב מהלאו דחקת עולם דכתיב בקדשים דלית בהו חיה[ג] אע"ג דכתיב כל חלב לא תאכלו שור וכשב ועז ליכא לספוקי בחלב דחיה דהא ליתא בקדשים: **הילכך שור וכשב ועז לחלק.** למלקות **הוא דאתא** וחייב על כל אחת ואחת איסורא[ג] בעלמא אבל לחלק מלקיות לכריתות אכתי לא ידעינן אלא ילפינן לאו דכל חלב ולאו דחוקת עולם מן כרת דכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו': **מה ההוא לחלק.** לחייב על בהמה ובהמה הראויה להקרבה: **אף הדין.** לאו דכל חלב שור דחולין לחלק מלקות וכרת לכל אחת: **ורבנן.** אמרי מכרת דבעית למילף מיניה לחלק למלקיות לא מצית ילפת דלאו מלאו ילפינן דדמי ליה והיינו דבר למד מענינו וכדאמרינן בפרק כל הבשר לא תאכלנו למען ייטב לך בבשר בחלב הכתוב מדבר או אינו אלא בשאר איסורים אמרת צא ולמד מי"ג מדות דבר למד מענינו במה הכתוב מדבר לא תאכלנו דלמעלה בשני מינין דכתיב לא תאכל הנפש עם הבשר אף כאן שני מינין היינו בשר בחלב אלמא לאו מלאו ילפינן דדמי ליה **לאו מכרת לא ילפינן** הילכך אינו חייב אלא אחת: לישנא אחרינא ר' **ישמעאל סבר למידין** לאו דחקת עולם דכתיב בעניניה (דקרא) [דקדשים] דמההוא לא מצית לרבויי חלב חיה מקדשי' דלית בהו חיה ומכל חלב שור נמי לא מצית לרבויי חלב חיה דאפילו כתיב נמי סתמא בלא פרטי ליכא לספוקי בחיה דליתסר חלבה דהא ילפינן האי כל חלב דשור מחלב דכרת מה בכרת פרט בהמה ולא חיה אף כאן נמי הלכך שור וכשב ועז לחלק: **ורבנן לאו מלאו ילפי'** כו': **ואיבעית אימא.** רבנן היינו טעמ' דלא אתי לחלק דמיבעי להו לכדאמר ליה רב מרי לרב זביד בפרק כל הבשר **אלא מעתה** כיון דמכל חלב קא מרבית אליה **א"ל עליך אמר קרא כל חלב** שור וכשב ועז לא תאכלו חלב גמור השוה בשלשתן דסליק באימורין אסור לאפוקי אליה דלא שוה בשלשתן דליתא אלא בכבש להכי כתיבי **למישרא אליה דחולין:** ור' **ישמעאל אמר לך. אם כן** לטעמיך **לימא קרא כל חלב שור וכשב** ועז: **מודה ר' ישמעאל.** אע"ג דמחייב על כל אחד ואחד הני מילי לענין מלקות אבל **לענין קרבן אין מביא אלא חטאת אחת דלא דמי האי לאו** דכתיב בשלשתן **להאי לאו דעריות** דהתם כתיב לאו אכל ערוה וערוה: **ועשה אחת ועשה הנה.** היינו אחת שהיא הנה: **לחייב על כל אחת ואחת שאם אכל חלב וחלב שם אחד.** כלומר שני זיתי חלב ממין אחד **בשתי העלמות חייב שתים** או שני שמות כגון כזית מחלב שעל גבי הקרב וכזית ממעל הדקין או כזית מחלב שור וכזית מחלב כשב **בהעלם אחת חייב שתים: אלא שני שמות בהעלם אחת אמאי חייב שתים.** הא ליכא לא חילוק העלמות ולא חילוק לאוין דהכא ליכא אלא אחד בחולין בחלב שור וכשב ועז: **כגון דאכל חלב דנותר.** דאיכא שני לאוין: **א"כ ניחייב נמי משום קודש.** דנותר היינו דכתיב כל זר לא יאכל קדש ואפילו כהן לגבי נותר זר הוי והיינו תלתא לאוין: **חלב נבלה.** לוקה שתים אחת משום חלב ואחת משום נבלה: **חלב מוקדשי'.** לוקה שתים אחד משום חלב ואחד משום קודש ואע"ג דכתיבי תרי לאוין בחלב קסברי רבנן לאו וכל חלב שור דחולין מיירי ולא בקדשים: ור' **יהודה אומר חלב מוקדשין לוקה שלש.** דקסבר תרוויהו לאוי בקדש כתיבי וחייב שלש. וכרבנן הוה יכיל רב ששת (יכיל) לתרוצי דאמרי חייב שתים בחלב דקדשים אבל הא דאוקמה כר' יהודה משום דרבותא קמ"ל דר' יהודה מחייב אחלב שתים משום שני לאוין והיינו שני שמות בהעלם אחד: אי הכי אי משום רבותא קאמרת **ונוקמא כר' ישמעאל דאמר** דאחלב **לוקה שלש.** וכי אכל ב' שמות לוקה שתים:

מסורת הש"ס

א) סנהדרין סה: [ע"ש ברש"י], ב) [לקמן ע"ב ה. פסחים כד. מא: ב"מ קטו: סנהדרין סג. מנחות נח: תמורה ז:], ג) [בכורות ה: ע"ש], ד) [חולין קטו: קמ. סנהדרין פו.], ה) [חולין קיז.], ו) סנהדרין סב. שבת ע., ז) [ויקרא דבורא דחובה פרק א], ח) [במדבר כח], ט) [במדבר טו], י) [שם טו], כ) [ויקרא ג], ל) עיין בב"ש ובה"ז, מ) מכאן שייך לע"ב, נ) [ויקרא ד],

◆

שינויי נוסחאות

א] שפתיו נמי לרבנן נהוי. (ש"מ): **ב]** נ"א בקלת ס"י מתיב ר' זירא את מה אני מרבה המסית והמדיח ונביא השקר ועדים זוממין ת"ל ועשה אחת יצאו אלו שאין בהם מעשה ואמאי עדים זוממין הא על פי כתיב בהון. (ש"מ): **ג]** גי' הרי"ף סופ"ז דסנהדרין **באיה** עי"ש. (גליון): **ד]** לא תאכלו דמפיק ליה חלב חיה כבש ועז. (ש"מ): **ה]** שור משבת מה גבי שבת חיה. (ש"מ): ובגליון: גי' רש"י משבת וע' בב"ש ובה"ז ועיין ש"מ בהשמטות: **ו]** דהני הוא דאסור אבל דחיה ועוף. (ש"מ): **ז]** א"נ נכתוב כל. (ש"מ): **ח]** אסור ודשור ועז. (ש"מ): **ט]** באליה אצל גבוה וכדתנא. (ש"מ): **י]** שור או בכור כשב או בכור עז וגו'. (ש"מ): **יא]** לשור הואיל ונתרבה בנסכים נתרבה באימורין. (ש"מ): **יב]** רחמנא בעז ונילף. (ש"מ): **יג]** שכן נתרבו אצל. (ש"מ): **יד]** יש בהן לד ריבוי [ס"א: אצל המזבח]. (ש"מ): **טו]** מעיקרא דקסבר דאם. (ש"מ): **טז]** דקדשים הוא דכתיב ודבר. (ש"מ): **יז]** תיבת למד נמחק. (ש"מ): **יח]** דכ"ע דבר למד מעניינו. (דפו"ר): **יט]** לאו. ה"ג מר סבר למידין לאו מלאו ולאו מכרת ומ"ס לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן. כך גירסת רש"י ז"ל ומה שכתוב בספרים שיבוש. הרא"ש ז"ל. (ש"מ), וכ"ה בגליון: לפירש"י צ"ל לאו מלאו ולאו מכרת: **כ]** כל זה מוחק רש"י. (גליון): **כא]** כתיב סתמא נמי ליכא [תיבת ליה נמחק]. (ש"מ): **כב]** מכרת דכתיב כי כל. (ש"מ): **כג]** שתים או שתי. (ש"מ): **כד]** העלמות מחלקין וליכא. (ש"מ): **כה]** חלב דקודש. (ש"מ): **כו]** מחכו עלה במערבא ונוקמא. (ש"מ): **כז]** כגון דאכל חלב. (ש"מ): **כח]** למה נאמר בע"ז לומר לך מה ע"ז מיוחדת מעשה שחייבין על זדונה כרת ושגגתו חטאת אף כל כו' אי מה ע"ז מיוחדת שהיא מיתת ב"ד אף [אני] איני מרבה אלא מחוייבי' מיתת ב"ד ומה הן המקלל אביו ואמו והמסית כו' [ותיבות יכול שאני מרבה נמחק]. (ש"מ): **כט]** מה"ד לחייב על. (ש"מ): **ל]** לוקין הא חדא מיהא לקי [והשאר נמחק]. (ש"מ): **לא]** בדפו"ר אלא מכלל: **לב]** בדפו"ר ליתא לתיבת ילפינן: **לג]** בין לאו מכרת ורבנן סברי [הוא דיבור אחד]. (ש"מ): **לד]** לאו מכרת כגון הכא. (ש"מ): **לה]** ל"א. [עי' שטמ"ק בהשמטות הגירסא בהמשך הסוגיא לפי נוסחא זו] **לו]** בחלב תרי פסוקי. (ש"מ):

◆

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז כג

2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: במדבר יח יז

3. חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ג יז

4. כִּי כָּל אֹכֵל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַייָ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כה

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' נכתוב תרתי ונילף חד מתרין הדין: (ב) שם בו צד ריבוי אצל מזבח הילכך לא ילפי: (ג) רש"י ד"ה ורבנן וכו' ואי תיקשי אפי' חדא נמי לא לילקי דמ"מ כיון דכתיב לאו מיהא לקי: (ד) ד"ה הא כי כתיב וכו' למישרי חיה אלא לחייב על כל אחת ואחת הס"ד:

◆

שיטה מקובצת

וחכ"א אינו חייב אלא אחת. עי' תוס' מנחות דף נח ע"ב (ד"ה אין): **הואיל וישנו בלב וכו',** עד שור שור משבת כו' עיין בהשמטות: **מה לכשב ועז שכן נתרבו אצל פסח.** ה"ה דהוי מצי למימר אצל תמיד (א). הרא"ש ז"ל: **כי כתיב קרא בעניינא דקדשים כתיב** כו'. פי' דאיירי לעיל בקדשים וחיה (ועוף) בקדשים ליתא וא"ת והרי עוף איתא בקדשים וא"כ שמעינן חלבו ולפי מה דפי' לעיל ניחא דמסתם חלב לא מרבינן חלב עוף: **רבי ישמעאל סבר למידין לאו מלאו.** עיין בהשמטות: **א"כ לימא קרא כל חלב.** עיין בהשמטות: **ללאו דעריות.** פי' דהתם כתובים כל אחד לבדו דאף אותם שכתובים יחד מ"מ (באשמות מחלקין) [בשמות מחולקין] אבל שם דחלב אחד הוא. (תוס'): **א"ל א"כ ניחייב נמי.** נ"ב תוס' מנחות דף עד (ע"א וע"ב ד"ה לאו): **אלא אמר רב ששת כגון דאכל חלב דקדש.** וחייב ב' חטאות משום חלב ומשום חלב דכתיב גבי קדש ולא שייך לאקשויי ליחשוב לאו דזרות ולאו דמעילה דקרא דועשה אחת מהנה גבי קרבן חטאת כתיב, אבל לעיל פריך שפיר ניחשוב נמי משום קדש לחייבו אשם מעילות אע"ג דקרא דועשה אחת גבי חטאת כתיב מ"מ שם קרבן אחד הוא כנ"ל. (הרא"ש ז"ל): **כגון דאכל חלב דקדש ור' יהודה היא.** עיין בהשמטות: **ולוקמא כר' ישמעאל** כו'. עיין בהשמטות:

א) אינו מובן דהא בתמיד כתיב כבשים בני שנה ומהיכא תיתי נימא דעזים כשרים לתמיד וצ"ע. [המגיה בד' וילנא]

א) נראה דצ"ל לוקין על לאו שבכללות והיינו לאו וכו'. [המגיה בוילנא] ב) הלשון תוקן ע"פ כס"י של השטמ"ק. [בכ"י נכפלו כאן כמה תיבות שכבר נכתבו בשורה הקודמת] ג) נראה מזה דרבינו היה לו גירסא אחרת כאן דרבנן סברי דלא ילפינן מיתורא רק לאיסורא בעלמא דעובר בג' לאוין אבל לא למלקות. [המגיה בוילנא]

א] אלמא לא אוקמה כר' ישמעאל דא"ר חנינא מודה היה רבי ישמעאל לענין קרבן שאינו חייב אלא חטאת אחת השתא נמי כר' יהודה לא מתוקמא דהא א"ר ב] אליעזר מודה היה רבי יהודה לענין קרבן שאין מביא אלא חטאת אחת אלא א)אמר ר"ל משום בר ג] תאוטני הכא במאי עסקינן כגון שאכלן בשני תמחויין ואליבא דרבי יהושע דאמר ב)תמחויין ד] מחלקים גופא אכל חלב נבילה לוקה שתים חלב מוקדשין לוקה שתים רבי יהודה אומר חלב מוקדשין לוקה שלש אמר ליה רב שיזבי לרבא בשלמא לר' יהודה היינו (א) דכתיבי ה] קראי 1 חקת עולם ו] 2 כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו 3 וכל זר לא יאכל ז] קדש הא תלתא לאוין אלא לרבנן מ"ט קסברי לאו דחוקת עולם בקדשים ולאו ח] דחלב שור בחולין וצריכי דאי כתב רחמנא בקדשים הוה אמינא קדשים הוא דחמירי דאסור חלבו אבל ט] חולין אימא לא משום הכי כתב רחמנא כל חלב שור ואי כתב כל חלב שור ה"א חלב דחולין הוא דאסור משום דלא הותר מכללו אבל חלב מוקדשין דהותר מכללו ה"א מדהותר י] בשרן אישתרי נמי חלבן צריכי ורבי יהודה סבר כי יא] כתיב חלב שור (ב) בעניינא דקדשים כתיב אלא מכלל דרבנן סברי לא ילפינן דבר יב] הלמד מעניינו לא דכ"ע [ילפינן] דבר יג] הלמד מעניינו ובהא קמיפלגי רבי יהודה סבר למידין לאו מלאו ולאו מכרת ורבנן סברי לאו מלאו ילפינן לאו מכרת לא ילפינן יד] (אלא לר' יהודה כל חלב וכל דם לא תאכלו למאי אתא מיבעי ליה להקיש טו] ד)תניא כל חלב וכל דם לא תאכלו טז] מה חלב לוקה שתים אף דם לוקה שתים יז] דברי ר' יהודה וחכ"א אין בו אלא אזהרה אחת יח] ומ"ש חלב דלוקה שתים בלא היקישא דכתב ביה תרי קראי כל חלב וכל דם לא תאכלו כל חלב שור וכשב דם נמי בלאו היקישא נילקי שתים דכתיב ביה תרי לאוין כל חלב וכל דם לא תאכלו יט] 4 וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה אלא אימא מה חלב לוקה שלש אף דם לוקה ג' ומאי שנא חלב דלוקה שלש דכתיב ביה (ג) הלין תרי לאוין ולאו דזרות הא תלתא דם כ] נמי איצטריך ס"ד אמינא הואיל ואיתמעיט כא] דם מטומאה ליתמעיט מזרות קמ"ל היקישא ואלא לרבנן היקישא למאי אתא מיבעי ליה לכדתניא כל חלב וכל דם לא תאכלו כב] מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו ואין מצטרפין זה עם זה אף דם שדמו חלוק מבשרו כג] א)אוציא דם שרצים הואיל כד] דאין דמן חלוק מבשרן מצטרפין והא מהכא נפקא מהתם נפקא 5 וזה לכם הטמא ג)לימד על דם כה] השרץ והשרץ שמצטרפין זה עם זה אי לאו היקישא ס"ד אמינא ה"מ לטומאה אבל לאכילה אימא לא ב)אשמעינן היקישא לאכילה אמר רבינא הילכך דם נחש ובשרו מצטרפין מאי קמ"ל היינו היקישא סד"א (ד) שרץ דאיתרבי לטומאה איתרבי לאכילה נחש ג)דלא איתרבי לטומאה לא איתרבי לאכילה קמ"ל היקישא כל מילי דאין דמו חלוק מבשרו משמע אמר רבא שלש כריתות האמורות בדם כו] למאי אחת לדם חולין ואחת לדם קדשים ואחת ד)לדם התמצית כז] הניחא לר' יהודה ד)דתניא דם התמצית באזהרה ר' יהודה אומר בכרת אלא לרבנן ההיא למאי אתא ואפילו לר' יהודה (ה) כרת נפקא ליה מן כל דם דתניא רבי יהודה אומר דם מה תלמוד לומר כל דם כח] ה)אין לי אלא דם קדשים שהנפש יוצא בו כט] [שהוא מכפר] דם חולין ודם התמצית מנין ת"ל כל דם אלא אימא אחד לדם חולין ואחד לדם קדשים ואחד לדם כיסוי ואמר רבא ו)חמשה לאוין האמורין בדם למה אחת לדם חולין ואחת לדם קדשים ואחת לדם כיסוי ואחת לדם איברין ואחת לדם התמצית א"ר אילא ה)אכל מעשר דגן ותירוש ויצהר לוקה שלש והא אין לוקין על לאו שבכללות שאני הכא דמייתרי קראי מכדי כתב רחמנא 6 ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך בפנים אין בחוץ לא ל"ל דכתב רחמנא 7 לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ל] לחלק אי מהוא ה"א ה"מ בעשה אבל בלאו אימא לא אמטו להכי

קסברי רבנן לאו דחקת עולם בקדשים. דהא בעניינא דקדשים כתיב ולאו דכל חלב בחולין ולא בקדשים: ה"ג אבל דחולין דאסור חלבו אימא לא. והכי פירושא אבל חולין דקילי אימא לא אסיר חלבו. דאסור חלבו אימא לא כלומר אימא לא אסור חלבו ולשון הפוך היא לשון גרסא ירושלמית: חלב מוקדשין הותר מכללו. דהא אליה איקרי חלב בכבש ואישתראי בשור ועז: ור' יהודה סבר כי כתיב נמי כו' (ו). כדאמרן לעיל ז): מכלל דרבנן לא ילפי. בתמיה: לאו מלאו ולאו מכרת למידין. דבר מעניינו בין לאו מלאו כגון בעלמא גבי אבר מן החי בפרק לא] (כל הבשר) (חולין קב.) בין לאו מכרת כגון הכא מה כרת בקדשים אף לאו בקדשים: ורבנן סברי לאו מלאו הוא דילפינן. כי התם אבל לאו מכרת לא ילפינן הלכך בחולין כתיב. ואף בזו הספרים משובשים וכולה גרסא ליתא: ה"ג ת"ר כל חלב וכל דם לא תאכלו ר' יהודה אומר מה חלב לוקה שתים אף דם לוקה שתים וחכ"א אין בו אלא אזהרה אחת: מאי שנא חלב. כלומר מ"ט כתביה לדם בהדי חלב ליכתביה באנפי נפשיה ואנא ידענא דלוקה ב' דמ"ש חלב דלוקה שתים בלא לב] היקישא (ז) כלומר דם נמי כתיבי ב' קראי אי הוה כתיב באנפי נפשיה כגון כל דם לא תאכלו לכתוב בחקת עולם לג] ל"ל דכתיב בהדי חלב: דם איתמעיט ממעילה בסוף כל הבשר בשחיטת חולין (דף קיז:) ואימא כי היכי דאימעיט מזרות קרבן מעילה אימעיט נמי ממלקות דזרות קמ"ל: ה"ג ס"ד אמינא הואיל ואימעיט ממעילה אימעיט נמי מזרות קמ"ל: אלא לרבנן. כיון דתרלינן דלר' יהודה לא בעי הקישא אלא משום זרות ורבנן פליגי עליה ואמרי אין בו אלא אזהרה אחת מכלל דסבירא להו מזרות נמי אימעיט ולדידהו הקישא ל"ל: מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו. שלא נאמר איסור חלב אלא בשור וכשב ועז שחלבן אסור ובשרן מותר: ואינן מצטרפין זה עם זה. לאיסור שבה שהרי אין כאן אלא איסור החלב לבדו ואין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר: אף דם. אע"פ שאיסורו נוהג בטמאין וראוי להצטרף הדם והבשר להתחייב בכזית משניהן משום טמא לא יצטרפו שנלמד דם מחלב מה החלב על כרחיה לחלקו מפרידו מלהצטרף שהרי חלוקין זה לאיסור וזה להיתר דאין איסור והיתר מצטרפים אף דם הטמאים הואיל ודמן חלוק מבשרן שיש על הדם איסור כרת משום דם מה שאין כן בבשר אינו מצטרף אפילו לענין (איסור) לטמא: יצאו שרצים. מדין היקש הזה הואיל ואין דמן חלוק מבשרן שאינו מוזהר על דמן משום דם אלא משום שרץ כדאמרי' בפר' דם שחיטה (לקמן כא:) יצאו שרצים שאין בהן טומאה לד] קלה כו' הילכך מצטרפין זה עם זה שהרי שם אחד להן הילכך דם לה] נחש ובשרו מצטרפין דאין מוזהר על דמן משום דם כדאמרינן בפרק דם שחיטה (שם) שאין אזהרת דם אלא בבהמה חיה ועוף כו': דם שרץ מוזה נפקא. דאי ללמוד לשרץ גופיה הא כתיב ח) אלה הטמאים לכם: לטומאה. לכעדשה: לאכילה. בכזית: הילכך. דאמרת כל שאין דמו חלוק מבשרו מצטרפין: נחש נמי. אע"ג דלאו בר טומאה הוא מצטרף דמו לבשרו לכזית לאכילה דאין מוזהרין על דמו אלא משום בשרו: דאיתרבו לטומאה. כדאמרן וזה לכם הטמא לימד על דם השרץ ובשרו שמצטרפין לטומאה: ג' כריתות. תרין באחרי מות ט) וחד בצו את אהרן י): ואפי' לר' יהודה. לא נפקא ליה דם התמצית מחד מהנך כריתות: דם. הוה ליה למיכתב: מה ת"ל כל דם. באחרי מות כ) איש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני וגו' אין לי שיהא בכרת אלא דם קדשים שהנפש יוצאה בו לו] שמתכפר בו שראוי לכפרה על המזבח דהא כפרה כתיבה הכא ל) ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר והני הוא דראוין לכפרה: דם חולין ודם התמצית. לז] לקדשים דאינם ראוין לכפרה כדאמרינן בסוף תמיד נשחט בפסחים (דף סה.): אלא. לעולם רבנן דלא נפקא לחולין מריבויא דקרא דכל ואע"ג דלית להו כרת בדם התמצית מיבעי להו חד כרת לדם כיסוי לדם חיה ועוף שכיסהו ונתגלה סד"א בטלה אגב ארעא ואי הדר אכלה עפרא בעלמא הוא ולא ליחייב קמ"ל: ה' לאוין. הנך דלא אתו לדרשה חד (ויקרא ג) דחקת עולם וחד בצו את אהרן (שם ז) כל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לח] וחד באחרי מות (שם יז) דם כל בשר לא תאכלו לט] וחד בראה אנכי (דברים יב) לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים מ] הרי ה' ודכתיב לעיל מיניה לא תאכל הנפש עם הבשר באבר מן החי משתעי ודכתיב בתריה לא תאכלנו מוקמינן בפרק כל הבשר מא] בשחיטת חולין (דף קטו:) אזהרה לבשר בחלב ועוד כתיב בראה אנכי רק את דמו לא תאכלו מב] ומוקמינן ליה בפרק שני דבכורות (דף טו.) לחלב פסולי המוקדשים ודכתיב באחרי מות כל נפש מכם לא תאכל דם מוקים ליה בתורת כהנים מ) להזהיר גדולים על הקטנים: א"ר אילא אכל מעשר. שני של דגן ותירוש ויצהר לוקה ג' משום לא תוכל לאכול בשעריך וגו': בעשה. לאו הבא מכלל עשה עשה: נכתוב לא תוכל לאכלם. דהא איירי לעיל עולותיכם וזבחיכם מעשרותיכם וגו': לחם וקלי וכרמל. לפני העומר: קלי. שנתייבש בתנור: כרמל. שנתמולל ביד ולא הובהב באור: קלי וכרמל איתנהו בעייניהו דלא טחנן: קלי נתרכה. במנחת העומר דכתיב מג] גביה (ויקרא ב) קלוי באש ואף על גב דבההוא קרא כתיב כרמל לא הוכשר אלא על ידי האור כדאמרינן במנחות (דף סו:) אבוב של מד] קליות היה שם מנוקב ככברה שיהא האור שולט בכולן ולשון כרמל רך ומל [שם] רך שנמלל:

תוספות מודה רבי יהודה לענין קרבן. אע"פ דלעיל אמר כ"מ שיש ב' לאוין וכרת אחת חילוק חטאות ביניהן היינו דוקא בב' דברים כגון סך ומפטם אבל בדבר אחד לא אמר חילוק: **דם** נמי לילקי ג'. תימה ל"ל למימר בלאו דזרות בלא"ה משכחת ביה דחד כתיב ביה בהדיא כל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם ומן היקישא יש עוד שנים מה חלב לוקה ב' אף דם כו' וא"כ בלא זרות איכא תלתא: **ה"מ** לענין טומאה. דחמיר דשיעורו בכעדשה אבל לענין אכילה דבכזית אימא לא תימה דנימא הקישא ונשתוק מוזה לכם הטמא ולגמר טומאה מאכילה: **אלא** אימא חד לחולין. ולר' יהודה נמי חד לקדשים ודם התמצית וחד לדם חולין וחד לדם כסוי וברייתא דקתני דם חולין ודם התמצית מנין לאו דוקא דליהוי תרווייהו מחד קרא דכל: **לדם** כיסוי. איצטריך קרא דלא נימא לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים למשמע הא אין נשפך אין חייבין עליו קמ"ל:

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי' פ"ד מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ז:

כג ב מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה א [ופ"ג הל' ט]:

כד ג מיי' פ"ד מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה יד:

כה ד מיי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות הל' ד וכאידך מ"ד:

כו ה מיי' פ"ג מהלכות מעשר שני הלכה ה:

שיטה מקובצת

א"ר אלעזר מודה היה ר' יהודה לענין קרבן. עיין בהשמטות: אכל חלב נבלה לוקה שתים. עיין בהשמטות: בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב תרי קראי כו' וכל זר לא יאכל קדש. עיין בהשמטות: הא תלתא. עיין בהשמטות: אבל חלב מוקדשין דהותר מכללו. עיין בהשמטות: אימא מדהותר כו'. עיין בהשמטות: ה"א מדהותר מכללו אישתרי נמי חלבן. עיין בהשמטות: וכל זר לא יאכל קדש. עי' תוס' זבחים דף לג ע"ב (ד"ה ההוא) ותוס' מנחות דף עד ע"א (ד"ה לאו): דכ"ע דבר למד מעניינו ובהא קא מפלגי. כאן נמי יש גרסאות משובשות בספרים ולא גרסינן לה ול"ג נמי דתנו רבנן אלא גרסי' ת"ר כל חלב וכן פרש"י.(תוס'): לאו מלאו ילפינן. עיין בהשמטות: ולאו מכרת. עיין בהשמטות: לוקה. עי' תוס' מנחות דף עד ע"א (ד"ה לאו): מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו. עיין בהשמטות: אף דם שדמו כו'. לא אתא לאשמועינן הכא בדם שאינו לוקה דפשיטא שהרי אין כאן לא שיעור דם ולא שיעור בשר אלא נקטיה לומר אוציא דם שרצים שאין דמן חלוק מבשרן שמצטרפין זה עם זה: וזה לכם הטמא. עיין בהשמטות: מה ת"ל כל דם. תוס' מנחות דף נו ע"ב (ד"ה אמר): אשמעינן הקישא לאכילה. עיין בהשמטות: אחת לדם חולין ואחת לדם קדשים. עיין בהשמטות: ואחד לדם כסוי. עיין בהשמטות: [רש"י ד"ה חלב מוקדשין כו'] איקרי חלב בכבש. גליון וקשה דהותר מכללו לא שייך הכא והיה צריך לומר שור ועז אין האליה בהקרבה וכרת ע"כ:

רבינו גרשום

אלא אמאי לא אוקמא כו' השתא נמי כר' יהודה לא מיתוקמא דהא אמר כו'. מאי רבותא קמ"ל ברייתא דחייב שתים: אמר ריש לקיש. הא קמ"ל כגון שאכלן שני זיתי דחלב דחולין בשני תמחויין כלומר בשני תבשילין אחד צלי ואחד מבושל והיינו שני שמות ומשום הכי חייב שתים כדר' יהושע דאמר בהא מסכתא בפרק אמרו לו אמר ר' יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחויין בהעלם אחד חייב על כל אחד [ואחד] משום מעילה דקסבר תמחוין מחלקין: לישנא אחרינא כגון דאכל חלב דהקדש. ורבותא קמ"ל דחייב שתים ודלא כר' יהודה דאמר שלש: מחכו עלה במערבא ואי רבותא קמ"ל נוקמא כגון דאכל חלב דשור וכשב ועז ור' ישמעאל היא דאמר לוקה שלש והא דקתני חייב שתים דאכל שתים בלבד דשור וכשב: אלא אמאי לא אוקמא כו'. דהא מודה שאינו חייב אלא חטאת אחת אחלב השתא נמי כר' יהודה כו' אלא ודאי אחת משום חלב ואחת משום קודש. והשתא נמי מיתוקמא כר' יהודה ברייתא ובין לרבנן ובין לר' ישמעאל ומאי רבותא קמ"ל: אלא אמר ריש לקיש. דבהכי קא מיירי ברייתא כגון דאכלו בשני תמחויין ור' יהושע היא: בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב תרי קראי. בחלב וקסבר תרוייהו בקדשים כתיבי: ורבנן סברי. חד בחול קא מיירי ולא בקדשים הילכך אינו לוקה אלא שתים אחד משום חלב ואחד משום קודש: וצריכי. חד בחולין וחד בקדשים: דאי כתב בקדשים. הוה אמינא חולין לא ילפי מיניה דהיינו טעמא דבקדשים אסור חלב משום דחמירי דאסורין לזרים הילכך חלבן אסור וחייבין עליו אבל חלב חולין אסור אימא. כלומר איסורא בעלמא אימא דאית ביה אבל חייבין חטאת לא להכי כתב כל חלב שור וכשב ועז בחולין לחייב: ואי כתב. בחולין ולא בקדשים הוה אמינא חלב חולין הוא דאסיר משום דלא הותר מכלל איסורו לא לגבוה ולא להדיוט אבל חלב דקדשים דהותר מכללו לגבוה לאחר זריקה והותר נמי בשרן דקדשים מכלל איסורן לאחר זריקה אימא מדהותר בשרן הותר חלבן צריכא דאסור: ואמר לן ר' איכא ספרים דכתיב בהו הכי הוה אמינא חולין הוא דאסירן חלבן דלא הותר מכללן כלומר חולין אין בהן היתר מכללן דלעולם מותרין. אבל חלב מוקדשין דהותרו מכללן דבשר עצמו לפני זריקה אסור לאחר זריקה מותר הוה אמינא מדהותר בשרו מכללו כו': ור' יהודה סבר כי כתיב נמי כל חלב שור בעניינא דקדשים כתיב. דהא איירי לעיל בקדשים ודבר למד מעניינו: ואלא מכלל דלית להו לרבנן דבר למד מעניינו. אלא דכולי עלמא בעלמא אית להו דבר למד מעניינו, והכא בהא פליגי ר' יהודה סבר למדין לאו מלאו דכל חלב שור מלאו דחקת עולם וההוא לאו מכרת דמיירי בבהמה דקדשים ומה כרת לחלק על כל בהמה ובהמה אף הני לאוין לחלק הלכך לוקה שלש: ורבנן סברי. כל חלב שור בחולין הוא דכתיב ולאו מלאו ילפינן לאיסורא בעלמא כדאמרי' לעיל דהיינו דבר למד מעניינו דדמי ליה הילכך דלא דמי להו ללאו לאו מכרת לא ילפינן דלא מצית למילף מיניה לחלק ואינו לוקה אלא שתים. ור' יהודה דמוקים לתרי קראי בקדשים מרבי לחלב חולין מכל דחלב שור דשמעינן לר' יהודה דדריש כל במס' זבחים ובין רבנן ובין ר' יהודה כרת לחלב דחולין נפקא להו מרבוי כי כל אוכל חלב דאפילו למאן דלא דריש כל כי כל דריש: ואלא לר' יהודה. דמוקים תרוייהו בקדשים כל חלב וכל דם לא תאכלו למאי הילכתא כתב הכא לומר לך מה חלב דקדשים לוקה שתים אף דם לוקה שתים להכי אקשיה לחלב: מאי שנא חלב. דפשיטא ליה דלוקה שתים בלא היקשא כלומר דלא צריך היקשא משום דכתיבי ביה תרי קראי כו': אלא אימא. להכי אתא היקשא מה חלב לוקה שלש אף דם דקדשים לוקה שלש מאי שנא כו' איצטריך היקשא דסד"א הואיל ואיתמעיט דם מן טומאה כדגרסינן בסיפי' דכל הבשר תלתא קראי בדם למה לי לכם לכפר הוא חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה איתמעיט נמי מן לאו דזרות: ואלא לרבנן. דסברי דאינו לוקה אלא אחת משום חלב היקשא למאי אתא: לכדתניא דאמר מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו שהחלב אסור ובשר מותר ואינו מצטרף זה עם זה שאם אכל חצי זית חלב וחצי זית בשר אין מצטרפין זה עם זה דכל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור ואפי' בקדשים נמי אין היתר מצטרף לאיסור כדתניא ר' יהושע אומר כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק את הדם: אף כל שדמו חלוק מבשרו אין מצטרף (אההוא) [ואינו] חייב: אוציא דם שרצים שאין דמם חלוק מבשרן. דזה וזה אסורין באכילה ומצטרפין זה עם זה כדתנן במסכת מעילה (יז.) דם השרץ ובשרו מצטרפין בכעדשה. וקא ילפי מהיקשא דדם השרץ ובשרו מצטרפין א): הא מן וזה לכם הטמא לימד על דם השרצים ובשרן שמצטרפין דמייתר הוא דהא כתיב ואלה הטמאים לכם בכל השרץ: סד"א. מן וזה לכם הטמא יליף דמצטרף לטומאה אבל לאכול אימא לא מצטרף לחייבו מלקות קמ"ל היקשא דמצטרפין: לישנא אחרינא בשלמא לר' יהודה דדריש ליה להאי קרא כל חלב וכל דם להיקשא שפיר דתניא כל חלב וכל דם וגו' וחכ"א אינו אלא באזהרה בלאו אחד אלא לרבנן היקשא למאי אתא מיתבעי ליה כו': אמר רבינא הואיל וכך דאמרת שאין דמו חלוק מבשרו מצטרפין דם נחש ובשרו אע"ג דאינו משמונה שרצים מצטרפין לאכילה: מאי קמ"ל. רבינא היינו היקשא דמה לי שרץ ובשרו מה לי נחש ובשרו: אצטריך. דרבינא ואיצטריך דהיקשא סד"א שרץ הוא דאיתרבי לטומאה כדכתיב וזה לכם הטמא הואיל ומצטרפין לטומאה מצטרפין לאכילה אבל נחש דלא איתרבי לטומאה דלא מטמא לא מצטרף לאכילה קמ"ל היקשא כו': שלש כריתות בדם למה אחת בפרשת צו את אהרן ושנים בפרשת אחרי מות: אין לי. עיקר דם קדשים שהנפש יוצא בו שמכפר כדכתיב כי הדם בנפש יכפר: דם חולין ודם התמצית מנין ת"ל כל דם. דם חולין דהכא לאו דוקא נסיב ליה דבדם חולין בפירוש אשכחן כרת דכתיב אשר יצוד וגו': אלא ואחד לדם כסוי. דם חיה ועוף בין לר' יהודה ובין לרבנן: חמש לאוין הכתובין בדם. לאו דחוקת עולם ולאו דכל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו ושלשה בפרשת אחרי מות: אחד לדם חולין כו' לדם האברים שיוצא מן האיברים כשחותכין אותן קודם שחיטה דהוי אבר מן החי. ועוד יש בו ארבעה לאוין בדם והן לדרשה באין, אחד ואליהם תאמר איש וגו' אתי להזהיר בני ישראל קטנים על הגדולים שיפרישום מדם, ורק את דמו לא תאכלו דבכור מוקמינן בפרק שני דבכורות מאי דמו חלבו דפסולי המוקדשין, ולא תאכל הנפש עם הבשר אתי למיסר דם מן החי דם הקזה שהנשמה יוצאה בו, ולא תאכלנו על הארץ תשפכנו אתי לבשר בחלב כדאמר בפ' כל הבשר: האוכל מעשר שני. אלו ג' מינין בחוץ דגן תירוש ויצהר לוקה שלש משום דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וגו': אי מן ההוא. ואכלת הוה אמינא הני מילי בעשה הוא עובר דהיינו לאו הבא מכלל עשה עשה:

מסורת הש"ס

א) [לקמן יב: שבת עא.], ב) [לקמן טו:], ג) מעילה יז., ד) [תוספתא כריתות פ"ב הי"ב זבחים לה.] פסחים סה. חולין עד:, ה) [לקמן כב. ע"ש] ו) [עי' תוס' בכורות טו. ד"ה רק], ז) [ע"א], ח) [ויקרא יא], ט) [ויקרא יז], י) [ויקרא ז], כ) [שם], ל) [שם], מ) [אחרי פרשה ה] [וביבמות קיד.], ג) מכאן שייך לעמ' הבא,

תורה אור השלם

1. חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ג יז
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: ויקרא ז כג
3. וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ: ויקרא כב י [לגירסת הגליון וכן רמז בגליון הש"ס צ"ל זה הפסוק: וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם: שמות כט לג]
4. וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה: ויקרא ז כו
5. וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ: ויקרא יא כט
6. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג
7. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ: דברים יב יז

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשלמא לרבי יהודה היינו טעמא דכתיבי ב' קראי: (ב) שם כי כתיב חלב שור נמי בעניינא: (ג) שם דכתיב ביה בחולין תרי לאוין ולאו דזרות בדם נמי כתיב הא תלתא סד"א כצ"ל: (ד) שם סד"א דם שרץ דאיתרבי: (ה) שם ואפי' לר' יהודה מן כרת נפקא ליה מן כל דם. נ"ב בתמיה וכי מן כרת א' דג' כריתות נפקי ליה והרי מן כל דם כו': (ו) רש"י ד"ה ור' יהודה סבר כי כתיב נמי כו' וחלב חולין כו' כדאמרן לעיל. נ"ב ר"ל מפסוק כי כל: (ז) ד"ה מ"ש חלב וכו' בלא הקישא כו' דם נמי כתיבי תרי קראי כלומר אי הוה כתיב:

גליון הש"ס

גמ' וכל זר. ע' זבחים לג ע"ב תד"ה ההיא. ובשבועות כד ע"ב תד"ה והרי: רש"י ד"ה לאכילה בכזית. ע' רש"י ביבמות קיד ע"ב ד"ה משהו. ובע"ז סט ע"א ברש"י ד"ה אמרטוטי:

מוסף רש"י

שמצטרפין זה עם זה. לכעדשה לטמא (מעילה יז.). **דם התמצית.** של חולין ושל קדשים, **באזהרה.** בלאו ולא כרת, דכתיב כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא וגו' על כל אוכליו יכרת, יצא דם התמצית שאינו דם הנפש (פסחים סה.). **בכרת.** דנפקא ליה מריבויא דכל דם (חולין עד:). **ר' יהודה אומר דם.** הוה מצי למיכתב, מה תלמוד לומר כל דם ונכרתה וגו' (כריתות כב.).

שינויי נוסחאות

א] אלא אמאי לא. (ש"מ): ב] א"ר אלעזר. (ש"מ וגליון): ג] בר תוטני. (ש"מ): ד] מחלקין. ל"א חייב שתים דלא כר"י דתניא אכל חלב נבלה חלב מוקדשים לוקה שתים ר' יהודה אומר שלש. (ש"מ) [ביאור גירסא זו עיין רש"י לעיל סוף ע"א ד"ה ל"א, ובשטמ"ק בהשמטות שם]: ה] דכתיבי תרי קראי. (ש"מ): ו] עולם כל חלב וכל דם לא תאכלו כל חלב. (ש"מ): ז] צ"ל כי קדש הם וע' תוס' זבחים לג: ד"ה ההוא בתרומה. (גליון, וש"מ בהשמטות עיי"ש): ח] ולאו דכל חלב שור. (ש"מ): ט] חולין דאסור חלבו אימא. ס"א חולין אימא אסור [איכא] לאו לא. (ש"מ): י] מדהותר מכללו. [ס"א בשרן]. (ש"מ): יא] כתיב נמי חלב. (ש"מ): יב] דבר מעניינו [תיבת הלמד נמחק]. (ש"מ): יג] דכו"ע דבר למד מעניינו (תיבת ילפינן ליתא בדפו"ר). (ש"מ): יד] ילפינן ואלא לרבי. בס"א מתיבת אלא עד תיבת דתניא איתו. (ש"מ), וכ"ה בגליון בשם בה"ז: טו] דתניא גירסת רש"י ת"ר. (ש"מ): טז] תאכלו ר"י אומר מקיש דם לחלב מה. (ש"מ): יז] שתים וחכ"א, תיבות דברי ר"י ליתא בדפו"ר: יח] אחת מ"ש. (ש"מ): יט] תאכלו דחקת עולם וכל. (ש"מ): כ] נמי נילקי [תלתא] דכתיב ביה הלין תרי לאוין ולאו דזרות הא תלתא. (ש"מ וגליון): כא] דם ממעילה איתמעיט נמי מזרות. (ש"מ): [ובגליון: גי' רש"י ממעילה]: כב] רבי אומר מה חלב. (ש"מ), גי' הערוך בערך דם ג' רבי אומר מה חלב וכו' ע"ש שהאריך בפי' הסוגיא זו. (גליון): כג] מבשרו אין מצטרפין זה עם זה אוציא. (ש"מ): כד] הואיל ואין דמן. (ש"מ): כה] השרץ ובשרו שמצטרפין. (ש"מ): כו] בדם למה אחת לדם. (ש"מ): כז] התמצית והניחא לר' יהודה. (ש"מ): כח] נ"א לפי שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר. (ש"מ וגליון): כט] בו שמכפר. (ש"מ): ל] ויצהרך וגו' ש"מ לחלק. (ש"מ): לא] צ"ל גיד הנשה. (גליון): לב] היקישא דם נמי כלומר. (גליון): לג] עולם ול"ל דכתיב. (ש"מ): לד] צ"ל חמורה. (גליון): לה] נ"א שרץ. (גליון): לו] בו שמכפר. (ש"מ): לז] התמצית של קדשים. (ש"מ): לח] מושבותיכם ותרי באחרי. (ש"מ): לט] תאכלו והגר אתכם לא יאכל דם. (ש"מ): מ] חסר לפנינו לאו אחד אבל המזרחי העתיק דברי רש"י דהכא וחד בראה רק הדם לא תאכלו ועוד חד בראה לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים הרי ה'. (גליון): אך עיין לעיל אות לח-לט. מא] תיבות בשחיטת חולין נמחק. (ש"מ): מב] תאכלו מוקמי' ליה. (ש"מ): מג] דכתיב אביב קלוי. (דפו"ר): מד] של קלאים היה שם מנוקב ככברה כדי שיהא האור שולט בכולו. (ש"מ):

א) כל זה הובא בערוך ערך דם ג'. [המגיה בוילנא]